Η ΔΙΠΛΗ ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΗΣ ΛΕΞΕΩΣ

«ΚΑΡΔΙΑ»

Εἰς πᾶσαν γλῶσσαν εὑρίσκονται λέξεις, αἵτινες ἔχουσι δύο ἢ καὶ περισσοτέρας σημασίας ἑκάστη, κατὰ τὴν χρῆσιν ἣν ποιοῦνται αὐτῶν οἱ μεταχειριζόμενοι αὐτὰς ἄνθρωποι. Καὶ αὗται εἶναι τόσον πολυάριθμοι ὅσον καὶ τὸ ἔθνος, εἰς οὗ τὴν γλῶσσαν ἀνήκουσιν, εἶναι μᾶλλον εἰς τὰς γνώσεις προκεχωρημένον. Τοιαῦται δισήμαντοι ἢ καὶ πολυσήμαντοι λέξεις ἀπαντῶνται πολλαί, πλεῖσται μάλιστα, εἰς τὴν ἡμετέραν γλῶσσαν, κατὰ λόγον φυσικόν, ἐπειδὴ καὶ τὸ ἔθνος μας, καίτοι σήμερον μεῖναν ὀπίσω πολλῶν ἄλλων ἐθνῶν, ἦτο ἄλλοτε ὁ σημαιοφόρος οὕτως εἰπεῖν τῆς ἀνθρωπότητος ὡς πρὸς τὰς γνώσεις, ἐξ οὗ καὶ ἡ γλῶσσά του ὑπῆρξε καὶ ὑπάρχει ἡ πρωτίστη τῶν ἀνθρωπίνων γλωσσῶν, γλῶσσα ἣν καὶ αὐτὸς ὁ Παντοκράτωρ, ἀποτεινόμενος πρὸς τὴν ὅλην ἀνθρωπότητα, μετεχειρίσθη·

Καὶ ὅτε σὰρξ ἐγένετο, ὅτε συνανεστράφη
Μὲ τοὺς ἀνθρώπους ἐπὶ γῆς ὁ Ὕψιστος ὁ Λόγος
Σ' τὴν γλῶσσαν τῶν προγόνων μας οὐδόλως ἐνετράπη
Νὰ ὁμιλήσῃ πρὸς ἡμᾶς.

Ἐκ τῶν δισημάντων τούτων λέξεων πρόκειται νὰ ἐξετάσωμεν μίαν· τὴν λέξιν κ α ρ δ ί α.

Δι' αὐτῆς πρῶτον ἐννοοῦμεν τὸν σάρκινον ἐκεῖνον ἀδένα, τὴν σαρκίνην, τὴν αὐτοκίνητον καὶ ἀεικίνητον ἐκείνην ἀντλίαν, ἥτις, εὑρισκομένη ἐντὸς τοῦ στήθους, ὠθεῖ διὰ τῶν ἀκαταπαύστων παλμῶν της τὸ αἷμα καὶ βιάζει αὐτὸ νὰ ῥέῃ διὰ τῶν ἀρτηριῶν καὶ ἀγγείων εἰς τὰ ἔσχατα ἄκρα τοῦ σώματος καὶ νὰ ἐπανέρχηται εἰς αὐτὴν διὰ τῶν φλεβῶν, ἀφοῦ πρῶτον ζωογονήσει ὅλον τὸ σῶμα· ἐκεῖθεν δὲ μεταβιβαζόμενον εἰς τοὺς πνεύμονας καὶ καθαριζόμενον πέμπεται πάλιν εἰς ὅλον τὸ σῶμα. Ἐκ τῆς ἀδιακόπου δὲ ταύτης κυκλοφορίας διατηρεῖται ἡ τοῦ σώματος ζωή. Ὥστε ἅμα ἡ καρδία παύσῃ πάλλουσα, τότε, διακοπτομένης τῆς κυκλοφορίας παύει καὶ ἐν τῷ σώματι ἡ ζωή. Τοιοῦτον τὸ ὄργανον τὸ διὰ τῆς λέξεως κ α ρ δ ί α δηλούμενον, ὄργανον ἀπαραίτητον εἰς τὴν φυσικὴν ὕπαρξιν τοῦ ἀνθρώπου.

Ἀλλ' ὅπως λέγομεν ἡ κ α ρ δ ί α πάλλει, ἡ κ α ρ δ ί α πέμπει τὸ αἷμα εἰς ὅλα τὰ μέλη τοῦ σώματος οὕτω λέγομεν καὶ ἡ κ α ρ δ ί α π ο ν ε ῖ τοὺς δυστυχεῖς, ἡ κ α ρ δ ί α ἀποστρέφεται τὴν ἀπάτην. Πλὴν εἰς τὰς τελευταίας ταύτας φράσεις ἡ λέξις καρδία ἔχει σημασίαν πολὺ διάφορον ἢ εἰς τὰς πρώτας· καθότι ἐνῷ εἰς τὰς πρώτας σημαίνει τὸν ἐντὸς τοῦ στήθους πάλλοντα σάρκινον ἀδένα εἰς τὰς τελευταίας σημαίνει ἄλλο τι, ἀνάλογον μέν, ἀλλ' οὐχὶ πλέον ὑλικὸν ἢ σωματικόν, ἀλλὰ ψυχικόν, ἀλλὰ ἄυλον. Καρδίαν ὀνομάζομεν ἐνταῦθα τὴν δύναμιν ἐκείνην τῆς ψυχῆς δι' ἧς αἰσθανόμεθα συμπάθειαν, δι' ἧς εἴμεθα ἱκανοὶ ν' ἀγαπῶμεν ἢ μισῶμεν, νὰ ἐπιθυμῶμεν ἢ ν' ἀποστρεφώμεθα, νὰ χαίρωμεν ἢ νὰ λυπώμεθα· δύναμιν ἥτις ἔχει τὸν αὐτὸν λόγον πρὸς ὕπαρξιν τοῦ ἐσωτερικοῦ ἢ κυρίως ἀνθρώπου οἷον λόγον ἔχει πρὸς τὴν σωματικὴν ζωὴν ὁ ὠθῶν τὸ αἷμα ἀδήν. Ἂν ὁ ἄνθρωπος ἦτο ἐστερημένος τῆς δυνάμεως ταύτης, ἂν δὲν ἠγάπα, καὶ δὲν ἐμίσει ἂν δὲν ἐπεθύμει καὶ δὲν ἀπεστρέφετο· ἂν δὲν ἔχαιρε καὶ δὲν ἐλυπεῖτο οὐδὲ νὰ ζῇ ψυχικῶς θὰ ἠδύνατο· καθότι τὸ κυριώτατον τῆς ζωῆς χαρακτηριστικὸν εἶναι ἡ κίνησις καὶ ἄνευ τῶν αἰσθημάτων τούτων ὁ ἄνθρωπος εἶναι ἀκίνητος, εἶναι νεκρός.

Ἂν ἤδη θεωρήσωμεν πλησιέστερον τὰ ὑπὸ τῆς λέξεώς μας σημαινόμενα, ἂν ῥίψωμεν βλέμμα ἐταστικώτερον ἐπὶ τῆς σωματικῆς καρδίας θέλομεν κυριευθῆ ὑπὸ θαυμασμοῦ θεωροῦντες τὴν κατασκευήν της. Αἱ κοιλότητές της ἢ κοιλίαι της, τὰ διαφράγματα, αἱ φλέβες καὶ αἱ ἀρτηρίαι της, τὰ νεῦρα καὶ οἱ μυῶνές της κινοῦσιν ὅλα καὶ θαυμασμὸν καὶ σκέψιν· ἐκεῖνο ὅμως τὸ ὁποῖον φέρει τὸν μέγιστον θαυμασμὸν, ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον δύναται νὰ μᾶς κρατῇ ἀφώνους ἐνώπιόν της, εἶναι ἡ ἐν αὐτῇ ὑπάρχουσα δύναμις δι' ἧς κινεῖται, δι' ἧς ἐκτελεῖ τὸ μέγα τῆς ζωῆς ρεῦμα. Τίς βλέπων αὐτὴν πάλλουσαν δὲν κινεῖται νὰ ἐρωτήσῃ τί τὴν κάμει νὰ πάλλῃ; Καὶ ὅμως ὅσον ἐμβριθὴς καὶ ἂν ὑποτεθῇ ὁ παρατηρητὴς, ὅσον καὶ ἂν δύναται νὰ ἐμβαθύνῃ εἰς τῶν πραγμάτων τὰς αἰτίας ταχέως θέλει

βιασθῇ νὰ ὁμολογήσῃ ὅτι ἡ κινοῦσα τὴν καρδίαν αἰτία εἶναι δι' αὐτὸν ἀκατάληπτος. Βλέπει τὴν ὕπαρξίν της, δύναται νὰ τὴν ὀνομάσῃ ἀλλ' ἀδυνατεῖ νὰ τὴν καταλάβῃ, ἀδυνατεῖ νὰ ἴδῃ αὐτήν. Ὁ Θεὸς ἔθεσεν ὅρια εἰς τὸ νοητικὸν τοῦ ἀνθρώπου. Ἀλλὰ καίτοι ὡς πρὸς τὴν κατανόησιν τῆς κινούσης αἰτίας ὁ ἄνθρωπος βλέπει τὴν ἀδυναμίαν του, τὸν σκοπὸν ὅμως τῆς ὑπάρξεώς της καταλαμβάνει καὶ καταλαμβάνει τόσον εὐκρινῶς ὡς καὶ πάντα τὰ εἰς αὐτὸν εὔληπτα. Οὐδόλως εἶναι δύσκολον νὰ καταλάβωμεν ὅτι σκοπὸς τῆς κινήσεως τῆς καρδίας εἶναι ἡ ζωὴ καὶ πάντα τὰ συνοδεύοντα αὐτὴν ἀγαθά, τὰ μετὰ τοσαύτης ἡδονῆς συνηνωμένα.

Πᾶν ἀνώτερον φυσικῶς συνοδεύεται ὑπὸ δυνάμεων καὶ ἰδιοτήτων ἀνωτέρων ἢ τὸ κατώτερον αὐτοῦ. Ἀφοῦ δὲ ἡ σωματικὴ καρδία κινεῖ τόσον τὸν θαυμασμὸν καὶ ἐμπερικλείει δύναμιν ἐξ ἧς ἀμέσως ἐξαρτᾶται ἡ φυσικὴ ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου πολλῷ μᾶλλον ἡ καρδία ἡ μὴ σωματική, ἡ ψυχική, ἡ ἀνωτέρα. Ἐνώπιον αὐτῆς ὁ σωματικὸς ὀφθαλμὸς οὔτε ὄγκον βλέπει, οὔτε σχῆμα, οὔτε διαιρέσεις, οὔτε τίποτε· εἶναι ἀνίσχυρος. Ὁποῖος λοιπὸν ὁ μηχανισμὸς της! οὐχὶ πλέον κοιλότητες καὶ ἀγγεῖα, οὐχὶ μυῶνες καὶ νεῦρα, οὐχὶ ὤθησις καὶ ἕλξις αἵματος, ἀλλὰ κλίσεις, ἀλλὰ διαθέσεις, ἀλλὰ ἕλξεις ἢ ἀπωθήσεις ὄντων ἀπ' αὐτῆς ὅλως ἀνεξαρτήτων. Ἐν αὐτῇ ἑνότης καὶ ποικιλία, ἀντιθέσεις καὶ ἁρμονία, πολλαπλότης ἐν τῷ ἑνί! Ἐν αὐτῇ δύναμις κινητικὴ πρὸς διατήρησιν οὐχὶ πλέον ζωῆς σωματικῆς ἀλλ' αὐτῆς τῆς ὑπάρξεως τοῦ κυρίως ἀνθρώπου! Ἐν αὐτῇ ἡ ρίζα τῆς εὐδαιμονίας καὶ ἐν αὐτῇ ἡ ἀρχὴ τῆς κακοδαιμονίας ἡμῶν. Τίς ἀγνοεῖ ὅτι εἰς τὰ βάθη τῆς καρδίας του κατοικεῖ πόθος τις, πόθος ἰσχυρός, ὅμοιος πρὸς μέγαν ποταμόν, ὁ ὁποῖος σύρει τὸν ἄνθρωπον ὅλον; Τίς δὲν αἰσθάνεται ἑαυτὸν μακάριον ἅμα ὡς δυνηθῇ, ἔστω καὶ πρὸς στιγμὴν, νὰ εὐχαριστήσῃ τὸν πόθον του τοῦτον, καὶ τίς δὲν αἰσθάνεται ἑαυτὸν ἄθλιον, ἐλεεινὸν ἐφ' ὅσον ὁ πόθος του μένει ἀπραγματοποίητος; Τίς ἀγνοεῖ ὅτι εἴτε ἀγαπήσει εἴτε μισήσει, εἴτε λυπηθῇ εἴτε χαρῇ εἴτε ἄλλο τι τοιοῦτον πάθει ὑπὸ μόνου τοῦ πόθου τούτου κινεῖται; Τίς δὲν εἰξεύρει ὅτι τὰς πλείστας τῶν ἐπιχειρήσεών του μόνον διὰ νὰ προγματοποιήσῃ τὸν πόθον τοῦτον ἀναλαμβάνει; Ἀλλὰ τίς οὗτος ὁ Πόθος; Ὅπως εἰς τὴν σαρκίνην καρδίαν βλέπομεν τὴν ὕπαρξιν τῆς κινούσης δυνάμεως, ὀναμάζομεν τὴν δύναμιν, διακρίνομεν τὸν σκοπόν της, αὐτὴν δὲ δὲν καταλαμβάνομεν οὕτω καὶ ἐνταῦθα βλέπομεν τὴν ὕπαρξίν τινος, ὀνομάζομεν αὐτὸ Πόθον, διακρίνομεν τὸν σκοπὸν τῆς ὑπάρξεώς του ἀλλὰ νὰ καταλάβωμεν αὐτὸ ἀδυνατοῦμεν. Ἐν τούτοις γινώσκομεν ὅ τ ι π ο θ ο ῦ μ ε ν κ α ὶ π ρ ο σ έ τ ι τ ί π ο θ ο ῦ μ ε ν, διότι πάντες συνοίδαμεν ὅτι ποθοῦμεν ἀπόλαυσιν μακαριότητος, πάντες συνοίδαμεν ὅτι ποθοῦμεν νὰ γίνωμεν εὐδαίμονες, πάντες, μικροί τε καὶ μεγάλοι, συνοίδαμεν ὅτι ἐπιθυμοῦμεν, ὡς κοινῶς λέγομεν, νὰ κανατήσωμεν εὐτυχεῖς. Πρὸς τοῦτο πράττομεν τὰ πάντα, πρὸς τοῦτο ὑφιστάμεθα τὰ πάντα, τούτου ἅμα χάσωμεν τὴν ἐλπίδα ἀποστρεφόμεθα καὶ αὐτήν μας τὴν ζωήν. Ὥστε κυρίως τὸ συμφέρον παντὸς ἀνθρώπου εἶναι ἡ ἐκπλήρωσις τούτου τοῦ πόθου.

Πλὴν καίτοι πάντες ἐπιδιώκομεν πάσαις δυνάμεσι τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ πόθου τούτου, καί τοι τὰ πάντα πρὸς τοῦτο πράττομεν, πόσοι ἐξ ἡμῶν φθάνουσιν εἰς τὸν σκοπόν; Δυστυχῶς τόσον ὀλίγοι ὥστε, παραβαλλόμενοι πρὸς τοὺς μὴ φθάνοντας, δύνανται νὰ μετρῶνται ἐπὶ τῶν δακτύλων. Τοῦτο τὸ αἰσθανόμεθα ὅλοι· τοῦτο ὅλοι σχεδὸν τὸ βλέπομεν ἕκαστος εἰς ἑαυτὸν, μάλιστα ὅταν, ὕστερον ἀπὸ πολλοὺς κόπους ἐνῷ ἠλπίζομεν ὅτι κάπως ἐμέλλομεν νὰ ἀπολαύσωμεν τοῦ ποθουμένου, αἴφνης βλέπομεν ἡμᾶς αὐτοὺς τόσον μακρὰν αὐτοῦ ἢ καὶ ἔτι μακρότερον, ἢ ὅσον ἐν ἀρχῇ ἤμεθα! Ἀλλὰ διατὶ ἄραγε τοῦτο; Διατὶ ἐνῷ τόσον δικαῶς ποθοῦμεν καὶ τόσα πρὸς ἀπόκτησιν πράττομεν ἡμεῖς ὁλοὲν ἀπομακρυνόμεθα τῆς εὐδαιμονίας; Ὁ λόγος εἶναι τόσον ἁπλοῦς καὶ τόσον πρόχειρος ὥστε θαυμάζομεν πῶς εἰς τοὺς πολλοὺς εἶνσι κεκαλυμμένος. Ἀλλὰ μὴ θαυμάζομεν, διότι δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ μὴ ἦναι κεκρυμμένος ἐκεῖ, ὁπόθεν τὸ φῶς λείπει. Καὶ ὅπου λείπει τὸ φῶς ἐκεῖ σκότος· ὅπου δὲ σκότος ἐκεῖ καὶ τοῦ σκοποῦ ἐξαμάρτησις.

Οὐδέποτε λέξις εἰλικρινὴς ὅλως διόλου ἐχάθη· οὐδέποτε μεγαλοψυχία ἔπεσεν εἰς τὴν γῆν χωρὶς νὰ εὑρέθη καί τις καρδία, ἥτις νὰ συνήγαγε καὶ ἀνελπίστως νὰ παρεδέχθη αὐτήν.

ΤΡΩΙΚΑΙ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΕΣ

Ἐσχάτως πολὺς ἐγένετο καὶ γίνεται λόγος περὶ τῶν ἀρχαιοτήτων, ἃς ὁ Κ. Σλίμαν ἀνεκάλυψεν ἐν Τρῳάδι. Περὶ τούτων ἀπαντήσαντες τὰ ἑξῆς σπουδαῖα, γεγραμμένα ὑπὸ τοῦ Λίδ. Γ. Φ. Οὐϊλκισσῶνος εἰς Λονδινιαῖον Περιοδικὸν, Leisure Hour p 271, μεταφέρομεν καὶ εἰς τὰς ἡμετέρας στήλας.

«Αἱ ἀνασκαφαὶ τῶν ἐρειπίων τῶν μεγάλων ἀνατολικῶν πόλεων ἔφερον κατὰ τὰς ἡμέρας μας εἰς ἀξιολογώτατα ἀποτελέσματα. Πολλοὶ ἀναγνῶσται γινώσκουσι τὰς ἐρεύνας τοῦ Κ. Λαγιάρδου ἐπὶ τῶν τοποθεσιῶν τῆς Νινευῆ καὶ Βαβυλῶνος ὡς καὶ τὰς ἀξιοσημειώτους ἀνακαλύψεις μὲ τὰς ὁποίας ἐστέφθησαν (1). Μνημεῖα, ἔργα τέχνης, ἐπιγραφαί, σκεύη οἰκιακά, ἐργαλεῖα, κοσμήματα καὶ ἄλλα τοῦ παρελθόντος ἀπομνημονεύματα ἤχθησαν εἰς φῶς, πολλὰ τῶν ὁποίων εὑρίσκονται ἤδη εἰς τὸ Βρετανικὸν Μουσεῖον. Οὐκ ὀλίγα ἐκ τούτων ἐμαρτύρησαν περὶ τῆς ἀληθείας πολλῶν εἰδήσεων ἀναφερομένων ὑπ' ἀρχαίων συγγραφέων καὶ μάλιστα τῆς Ἁγίας Γραφῆς, περὶ τῆς ἐκτάσεως, τοῦ μεγαλείου καὶ τοῦ πλούτου τούτων τῶν πόλεων, καὶ περὶ τῶν ἔργων καὶ τῆς διαδοχῆς διαφόρων μεγάλων βασιλέων, οἵτινες εἶχον τὰς πόλεις ταύτας πρωτευούσας τοῦ βασιλείου των. Πολὺ μετὰ τὰς ἀνασκαφὰς ταύτας ὕστερον, αἱ ἐν Ἱεροσολύμοις ἀνασκαφαί, αἱ ὑπὸ τῆς Παλαιστινίου Ἑταιρίας ἐνεργηθεῖσαι, ἔφεραν εἰς φῶς τὰ θεμέλια τοῦ ναοῦ τοῦ Σολομῶντος, τὰ ὁποῖα ἐβεβαίωσαν τὴν ἀλήθειαν τῶν ἐν τῷ βιβλίῳ τῶν Βασιλειῶν γεγραμμένων περὶ τοῦ ὑλικοῦ, τῶν περιστάσεων καὶ τοῦ τρόπου τῆς καταθέσεώς των. Κατὰ δὲ τοὺς τελευταίους τούτους μῆνας ἀνηγγέλθη καὶ ἡ τελεία ἀνακάλυψις ὁλοκλήρου τοῦ χώρου ἐφ' οὗ ἔκειτο ὁ ἐν Ἐφέσῳ ναὸς τῆς Ἀρτέμιδος, μετὰ μεγάλων ἐρειπίων, ναὸς ὅστις ἦτο ἓν ἐκ τῶν ἑπτὰ θαυμάτων τοῦ παλαιοῦ κόσμου ἡ θέσις τοῦ ὁποίου ἐφιλονεικεῖτο, καίτοι ὁ ναὸς ἦτο εἰς καλὴν κατάστασιν μέχρι τῆς δευτέρας μετὰ Χριστὸν ἑκατονταετηρίδος. Ἤδη δὲ οἱ ἀρχαιολόγοι καὶ σύμπας ὁ τῶν γραμμάτων κόσμος συνεκινήθησαν ὑπὸ τῆς ἀγγελίας ἀνακαλύψεως, ἥτις, ἐὰν εὑρεθῇ ἀληθὴς, θέλει συντείνει πρὸς λύσιν ἑνὸς ἐκ τῶν μάλα ἐνδιαφερόντων καὶ μάλα φιλονεικουμένων ἀρχαιολογικῶν καὶ φιλολογικῶν ζητημάτων. Ὁ Δ. Ἑρρῖκος Σλίμαν, γερμανὸς ἀρχαιολόγος, ἐξέδωκεν ἐσχάτως βιβλίον, ἐν ᾧ ἐκθέτει τὰς ὑπ' αὐτοῦ ἐπὶ τριετίαν ἐνεργηθείσας ἀνασκαφὰς, ἐπὶ τῆς θέσεως τῆς καλουμένης Τρῳάδος κατὰ τὴν βορειοδυτικὴν παραλίαν τῆς Μικρασίας, διὰ τῶν ὁποίων, ὡς διαβεβαιοῖ, ἠδυνήθη νὰ προσδιορίσῃ τὴν τοποθεσίαν τῆς περιφήμου πολεως Τροίας. Λέγει ὅτι εὗρε τὰ ἐρείπια τῶν ἀνακτόρων τοῦ τελευταίου αὐτῆς βασιλέως, καὶ ὅτι ὑπ' αὐτὰ ἀνεκάλυψε καὶ ἀσφαλῶς μετέφερεν εἰς Ἀθήνας πολυπληθῆ συλλογὴν διαφόρων πραγμάτων, περισσοτέρων τῶν 20,000, συνισταμένων εἰς χρυσᾶ, ἀργυρᾶ καὶ χάλκινα ἀγγεῖα καὶ κοσμήματα, στρατιωτικὰ ἐργαλεῖα, (ὅπλα, πήλινα ἀγγεῖα καὶ ἄλλα). Προκαλεῖ δὲ τὴν πίστιν περὶ τῆς ἀληθείας τῆς μεγάλης του ἀνακαλύψεως βασιζόμενος ἐπὶ τῆς τοπογραφικῆς καὶ σχετικῆς τοποθεσίας τῶν ἐρειπίων, τῆς φύσεως καὶ τοῦ ρυθμοῦ τῶν κτιρίων, ὧν ταῦτα εἶναι λείψανα· καὶ τοῦ χαρακτῆρος καὶ τῆς πρὸς ἔγγιστα γνωστῆς ἐποχῆς εἰς ἣν ἀνήκουσι τὰ εὑρεθέντα πράγματα.

Οὐδεμία διήγησις γεγραμμένη εἰς ἔμμετρον ἢ εἰς πεζὸν λόγον, μυθολογικὴ ἢ ἱστορικὴ, ἐκτὸς ἐκείνης ἐφ' ἧς βασίζεται ὁ Χριστιανισμὸς, ἐξήσκησεν ἐπὶ τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος τόσην ἐπιρροὴν καὶ τόσον βαθέως ἐνετυπώθη εἰς τὴν φιλολογίαν τοῦ ἀρχαίου καὶ νεωτέρου δυτικοῦ κόσμου ὅσον ἡ διήγησις τῆς πολιορκίας καὶ πτώσεως τῆς Τροίας. Τὰ κυριώτατα τῶν κατ' αὐτὴν συμβάντων ἀποτελοῦσι τὴν ὑπόθεσιν τοῦ ἀρχαιοτάτου καὶ μεγαλοπρεπεστάτου ἐκ τῶν ἐπικῶν ποιημάτων τῆς Ἰλιάδος τοῦ Ὁμήρου. Ταῦτα εἶναι τὸ θέμα τῶν Ἑλλήνων ἐπικῶν ποιητῶν, τῶν μετὰ τὸν Ὅμηρον κατὰ τὴν τάξιν καὶ τὴν χρονολογίαν ἐρχομένων, ἵνα μὴ εἴπωμεν καὶ τῆς συγχρόνου καὶ ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ ποιητοῦ γραφείσης Ὀδυσσείας. Ταῦτα παρέχουσι τὴν ὕλην πρὸς σύνταξιν τῶν μεγαλοπρεπῶν καὶ παθητικῶν ποιημάτων τοῦ Αἰσχύλου, τοῦ Σοφοκλέους καὶ τοῦ Εὐριπίδου, τῶν μεγίστων Ἑλλήνων τραγικῶν καὶ πράγματι πατριαρχῶν τῆς δραματικῆς τέχνης. Ἡ Αἰνειὰς τοῦ Ρωμαίου ποιητοῦ Βιργιλίου, τὸ δεύτερον ἐπικὸν ποίημα τοῦ κόσμου, εἶναι συνέχεια, ὡς ἡ Ὀδύσσεια, τῆς Ἰλιάδος, ὡς ἔχουσα θέμα τὰς περιπετείας τῶν Τρώων προσφύγων ὑπὸ

(1) Ἴδε Μέλητα τόμ. Α.' σελ. 51.

τὴν ἀρχηγίαν τοῦ Αἰνείου, βλαστοῦ τῆς βασιλικῆς τῆς Τροίας οἰκογενείας καὶ περιλαλήτου προγόνου τοῦ τῆς Ῥώμης θεμελιωτοῦ. Πλὴν ἐκτὸς τῆς μεγάλης ταύτης φήμης καὶ τῆς γενικῆς παραδοχῆς τοῦ Τρωικοῦ πολέμου ὡς συμβάντος ἀληθοῦς οὐ μόνον ὑπὸ ποιητῶν ἀλλὰ καὶ ὑπὸ ἱστορικῶν καὶ φιλοσόφων καὶ γεωγράφων καὶ παντὸς εἴδους συγγραφέων Ἑλλήνων τε καὶ Λατίνων, κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους ἠγέρθησαν ὑποψίαι καὶ ἤρχισαν φιλονεικίαι ἂν ἡ κατὰ τῆς Τρωάδος ἐκστρατεία καὶ ἂν αὐτὴ ἀκόμη ἡ πόλις Τροία ὑπῆρξαν. Αἱ ἐγερθεῖσαι ὑποψίαι ἐβασίζοντο ἐν μέρει ἐπὶ τοῦ ὅτι οὔτε ἐρέπια οὔτε λείψανα πραγματικὰ ἀνεκαλύπτοντο, καίτοι πολλάκις ἡ θέσις ἠρευνήθη. Ἀλλ' οἱ κυριώτεροι λόγοι κατὰ τοῦ ἱστορικοῦ χαρακτῆρος τοῦ Τρωικοῦ πολέμου εὑρίσκονται εἰς τὰς ἀπιθανότητας καὶ τὰς ἀβασιμότητας, αἱ ὁποῖαι, ὡς λέγεται, ἀπαντῶνται εἰς αὐτὰ τὰ στοιχεῖα τοῦ νήματος τῆς διηγήσεως, ὡς καὶ εἰς τὰ πολλά του καθέκαστα. Τόσον πεπεισμένος εἶναι ὁ καθηγητὴς Μὰξ Μύλλερ ὅτι πᾶσα ἡ διήγησις εἶναι μύθος, ὥστε ἀδιστάκτως διακηρύττει ὅτι ὁσαδήποτε ἐρείπια καὶ λείψανα καὶ ἂν ἀνακαλυφθῶσιν εἰς τὴν Τρωάδα, ἀδύνατον ταῦτα νὰ ἦναι τὰ ἐρείπια τῆς Ὁμηρικῆς Τροίας, ἢ τὰ λείψανα θησαυρῶν καὶ ὅπλων ἀνηκόντων εἰς Ἥρωας ὁμηρικούς. Εἶναι λοιπὸν ἐπάναγκες πρὶν εἰσέλθομεν εἰς τὴν ἀνάλυσιν τῶν ὑλικῶν ἀποτελεσμάτων τῶν ἀνασκαφῶν τοῦ Κ. Σλίμαν, νὰ θεωρήσωμεν τὰς βάσεις ἐφ' ὧν στηριζόμενος ἐπίστευσε καὶ ἤλπισε νὰ φθάσῃ εἰς ποθητόν τι ἀποτέλεσμα, ἀναλαμβάνων τας ἀνασκαφας, καὶ νὰ ἐξετάσωμεν ἂν αὗται εἶναι ἀρκεταὶ νὰ καταστήσωσι πιστευτὸν τὸ συμπέρασμα ὅτι τὰ λείψανα, εἴτε κινητὰ εἴτε ἀκίνητα, τὰ ὁποῖα ἀνεκάλυψε, δὲν λέγομεν πρέπει ἀλλ' ἂν ἦναι δυνατὸν νὰ ἀνήκωσιν εἰς τὴν Τροίαν τῆς Ἰλιάδος καὶ τῆς Ὀδυσσείας, τῶν Ἑλλήνων δραματικῶν καὶ ἱστορικῶν καὶ τῆς Αἰνειάδος τοῦ Βιργιλίου.

Περιοριζόμενοι εἰς ὅσας εἰδήσεις περὶ τῆς Τρωικῆς ἱστορίας δυνάμεθα νὰ συνάξωμεν ἐκ τῶν ὁμηρικῶν ποιημάτων, ἅτινα εἶναι κατά τινας ἑκατονταετηρίδας ἀρχαιότερα ἀπὸ πᾶν ἄλλο σύγγραμα περιέχον παραδόσεις ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου, εὑρίσκομεν ἀναφερομένην ὅλην σειρὰν γεγονότων, ἅτινα δύνανται νὰ ἀνακεφαλαιωθῶσιν ὡς ἀκολούθως.

Τὴν πέμπτην γενεὰν, ἴσως 200 ἔτη, πρὸ τῆς ἐποχῆς τῆς ἐν τῇ Ἰλιάδι διηγήσεως, ὑποτεθημένης ὡς συμβάσης τὸ 1200 π. Χ. πόλις τις ἐκτίσθη ἐπὶ τῆς βορειοδυτικῆς ἄκρας τῆς Μικρασίας, μεταξὺ Ἑλλησπόντου καὶ τῆς σειρᾶς τῆς Ἴδης, εἰς τὴν ἐρημίαν μιᾶς ἐκ τῶν βορείων τοῦ ὄρους πλευρῶν. Ἡ πόλις ἐκείνη ὠνομάσθη Δαρδανία, ἐκ Δαρδάνου τοῦ θεμελιωτοῦ αὐτῆς, ὅστις πιθανῶς ἦτο Ἑλληνικῆς καταγωγῆς ἢ συγγενείας. Ὁ ἐκ τῶν ἀπογόνων αὐτοῦ Λαομέδων κατὰ τὴν γενεὰν τὴν προηγηθεῖσαν τοῦ πολέμου, ἔκτισεν ἢ μᾶλλον συνῴκισε καὶ ὠχύρωσεν ἄλλην πόλιν, ἔτι βορειότερον, καὶ ἑπομένως πλησιέστερον τοῦ Ἑλλησπόντου, ἥτις ὠνομάθη Ἴλιον, ἐξ Ἴλου τοῦ πατρὸς τοῦ Λαομέδοντος, καὶ προσέτι πᾶσα ἡ περίχωρος ἔλαβε τὸ ὄνομα Τροία, ἐκ τοῦ πάπου αὐτοῦ Τρῶος. Ἡ πόλις αὕτη προσεβλήθη καὶ ἐκυριεύθη ὑπὸ ἐκστρατείας ἑλληνικῆς, ἀρχηγοῦντος τοῦ Ἡρακλέους ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ Λαομέδοντος· ἀλλ' ἀναλαβοῦσα ἐκ τοῦ παθήματος κατέστη ἡ πρωτεύουσα ἀνθηροῦ κράτους ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Πριάμου. Πάρις ὁ Ἀλέξανδρος, υἱὸς τοῦ Πριάμου, ἐπισκεφθεὶς τὴν Λακωνίαν ἐν Πελοπονήσῳ ἔκλεψε τὴν Ἑλένην, σύζυγον τοῦ Μενελάου βασιλέως τοῦ τόπου ἐκείνου, μετὰ πολλῶν θησαυρῶν. Ὅλοι οἱ μικροὶ βασιλεῖς τῆς Ἑλλάδος ἢ ἀρχηγοὶ συνήνωσαν τὰς δυνάμεις των, ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ Ἀγαμέμνονος, βασιλέως τῶν Μυκηνῶν καὶ ἀδελφοῦ τοῦ Μενελάου, καὶ ἔπλευσαν μὲ ὑπερχίλια πλοῖα καὶ δέκα μυριάδας στρατοῦ εἰς τὰ παράλια τῆς Τρωάδος, ὅπου νικήσαντες τοὺς Τρῶας, οἵτινες ἐμπόδιζον τὴν ἀποβιβασίν των, ἐπολιόρκησαν τὴν Τροίαν ἐπὶ δέκα ἔτη. Ὁ Πρίαμος εἶχε βοηθοὺς τοὺς γείτονας βασιλεῖς μὲ τοὺς στρατούς των, οἵτινες ἦσαν εἴτε ὑποτελεῖς του, εἴτε ἁπλῶς σύμμαχοι. Προσέτι ὑπεστηρίχθη ὑπὸ τῶν Θρᾳκῶν καὶ τῶν Πελασγῶν, κατοικούντων ἐν τῇ Εὐρώπῃ, τῶν τελευταίων ὄντων συγγενῶν τῶν Ἑλλήνων, περίστασις στηρίζουσα τὴν γνώμην ὅτι καὶ οἱ Τρῶες ἦσαν συγγενεῖς τῶν ἐπελθόντων κατ' αὐτῶν. Μεγάλα ἀποσπάσματα τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατοῦ μέχρι τοῦ τελευταίου ἔτους τῆς πολιορκίας ἐπέμποντο κατὰ πόλεων καὶ χωρῶν τῆς Μικρασίας, συμμαχουσῶν μὲ τοὺς Τρῶας. Ἀλλὰ τὸ δέκατον ἔτος συνεκεντρώθησαν ἐνώπιον τῆς πόλεως. Ἐν ταύτῃ τῇ

θέσει λοιμὸς ἐφάνη εἰς τὸν στρατόν· πρᾶγμα λογικῶς παρεπόμενον ὡς ἐκ τῆς συμπυκνώσεως πολλῶν καὶ ὡς ἐκ τῆς ἑλώδους φύσεως τοῦ τόπου ὅπου ἦσαν ἐστρατοπεδευμένοι· καί τοι ὁ ποιητὴς τὸν ἀποδίδει, ὡς καὶ οἱ ἴδιοι ἐπίστευον, εἰς αἰτίαν ὑπερφυσικήν. Ἔρις ἐπηκολούθησε μεταξὺ τοῦ ἀρχηστρατήγου καὶ τοῦ Ἀχιλλέως, τοῦ ἰσχυροτάτου τῶν ἡρώων ἐπὶ τῇ αἰτίᾳ τοῦ λοιμοῦ, καὶ σὺν τούτῳ περὶ νεάνιδός τινος αἰχμαλώτου, αἴτια ἔριδος πολὺ φυσικὰ εἰς τοιαύτην ἐποχὴν καὶ εἰς τοιοῦτον στρατόν. Ὁ Ἀχιλλεὺς διεκήρυξεν ὅτι δὲν θὰ λάβῃ πλέον μέρος εἰς τὸν πόλεμον. Ὁ Ἀγαμέμνων, ἐντούτοις, ἀμέσως μετὰ ταῦτα, κινούμενος, ὡς περιγράφει ὁ Ὅμηρος ὑπὸ θεοῦ ἀπατηλοῦ, ἀλλὰ πιθανῶς ὑπὸ ὑπερηφανίας καὶ ἐμπαθείας, διέταξε τὸν στρατὸν νὰ προσβάλλῃ τὴν πόλιν. Μετά τινων ἡμερῶν σκληρὰς μάχας, καθ' ἃς ἡ νίκη διαφοροτρόπως ἔρρεπεν, οἱ Τρῶες τέλος τόσον ἀνώτεροι ἀνεδείχθησαν ὥστε ἀπώθησαν τοὺς πολιορκητὰς των μέχρι τοῦ στρατοπέδου καὶ τῶν πλοίων των, ὁ δὲ Ἕκτωρ, ὁ υἱὸς τοῦ Πριάμου, ὁ ἀρχηγός των ἔθεσε τὸ πῦρ εἰς ἓν ἐκ τῶν πλοίων. Τότε ὁ Πάτροκλος, ἀρχηγὸς ὑπὸ τὸν Ἀχιλλέα καὶ ἐνθέρμως ὑπ' αὐτοῦ ἀγαπώμενος κατώρθωσε νὰ πείσῃ τὸν Ἀχιλλέα νὰ τὸν ἀφήσῃ ὅπως παρουσιασθῇ μὲ τὰ ὅπλα τοῦ φίλου εἰς τὸ μέρος τοῦ κινδύνου. Παρουσιασθεὶς κατώρθωσε ν' ἀποδιώξῃ τοὺς Τρῶας, πλὴν γνωρισθεὶς ἐν τῇ μάχῃ ταύτῃ ὁ Πάτροκλος ἐφονεύθη ὑπὸ τοῦ Ἕκτορος. Τοῦτο ἐκίνησε τὴν ὀργὴν τοῦ Ἀχιλλέως, ὅστις ἐπανῆλθεν εἰς τὸ πεδίον τῶν μαχῶν καὶ ἀφοῦ ἔσφαξε πολλοὺς Τρῶας ἐφόνευσε καὶ τὸν μέγαν αὐτῶν ἀρχηγόν. Μὲ τὸν θάνατον τούτου καὶ τὴν κηδείαν κλείει ἡ τῆς Ἰλιάδος διήγησις. Ἐκ τῆς Ὀδυσσείας μανθάνομεν ὅτι καὶ αὐτὸς ὁ Ἀχιλλεὺς ἀκολούθως ἐφονεύθη καὶ ὅτι ἡ πόλις ἐκυριεύθη διὰ στρατηγήματος. Ἡ Τροία κατεκάη καὶ κατεστράφη· ἡ Ἑλένη συνελήφθη καὶ ἀπεδόθη εἰς τὸν σύζυγόν της Μενέλαον. Ὁλόκληρος ὁ στρατὸς ἐγκατέλειψε τὴν σκηνὴν τῆς πολυχρονίου αὐτοῦ ἐκστρατείας, χωρὶς νὰ θελήσῃ νὰ λάβῃ κατοχὴν τῆς κυριευθείσης χώρας.

Τοιαύτη εἶναι ἡ συνόψισις τῆς διηγήσεως τῆς ἐμπεριεχομένης εἰς ποιήματα ποιηθέντα κατὰ τὸν ἱστορικὸν Ἡρόδοτον, ζῶντα τὸ 450 π. Χ. τετρακόσια περίπου ἔτη πρὸ τῆς ἐποχῆς του καὶ ἑπομένως περὶ τὸ 900 π. Χ. Ὁ πόλεμος παρίσταται ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ ὡς συμβὰς πολλὰς πρὸ αὐτοῦ γενεὰς καὶ ὡς γενόμενος πρὶν τὸ θέμα ἱστοριῶν καὶ ᾀσμάτων. Διάφορα ποιήματα, ὧν μόνον τεμάχια διεσώθησαν μέχρις ἡμῶν εἰς μεταγενεστέρους συγγραφεῖς, ἐφάνησαν μετὰ τὴν Ἰλιάδα καὶ Ὀδύσσειαν, τινὰ ὄντα ἐξακολούθησις αὐτῶν, τινὰ συμπλήρωσις, πλὴν ὅλα βεβαιοῦντα τὴν ἱστορικὴν βάσιν τῶν κυριωτάτων γεγονότων τοῦ πολέμου. Ὁ Ἡρόδοτος, καίτοι ἀρνούμενος τὴν παρουσίαν τῆς Ἑλένης ἐν Τροίᾳ, οὐδεμίαν εἶχεν ἀμφιβολίαν ὡς πρὸς τὴν κατ' αὐτῆς ἐκστρατείαν καὶ πολιορκίαν. Ὁ Θουκυδίδης, ὁ ἐμβριθέστατος καὶ κριτικώτατος τῶν Ἑλλήνων ἱστορικῶν, καίτοι πολλὰ ἀναφερόμενα ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ κηρύττει ἀβάσιμα, παραδέχεται τὸν πόλεμον ὡς ἀδιαφιλονεικήτως συμβάντα. «Τὸ πραγματικὸν τῆς πολιορκίας τῆς Τροίας» λέγει ὁ ἐπίσκοπος Θίρλουαλ ἐν τῇ Ἑλληνικῇ του ἱστορίᾳ «διαμφισβητήθη ἄνευ ἀρκούσης βάσεως καὶ ἐναντίον ἐνδείξεως ἰσχυρᾶς. Κατὰ τοὺς κανόνας τῆς ὑγειοῦς κριτικῆς ἀπαιτοῦνται ἰσχυρότατοι λόγοι ὅπως μᾶς βιάσωσι ν' ἀπορρίψωμεν ὡς ἁπλοῦν πλάσμα φαντασίας, παράδοσιν τόσον ἀρχαίαν, τόσον γενικῶς παραδεδεγμένην, τόσον ὡρισμένην, καὶ τόσον συνηνωμένην μὲ πάσας τὰς ἐθνικὰς ἀναμνήσεις, ὅσον εἶναι ὁ Τρωικὸς πόλεμος.» Ὁ Κ. Γλάδστων εἰς τὸ «Κόσμου νεότης», βασίζει ἐπὶ ἕνδεκα λόγων τὴν πεποίθησιν ὅτι ὁ Ὅμηρος καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὰ κύρια πρόσωπα καὶ συμβάντα, εἶναι ἱστορικός. Ὁ καθηγητὴς Μὰξ Μύλλερ ὡς κυρίαν ἀντίρρησιν κατὰ τῆς ἀληθείας τῆς διηγήσεως φέρει ὅτι «ἂν ἀφαιρέσωμεν ἀπὸ τῆς Ἰλιάδος πάντα τὰ θαυμαστὰ καὶ ἀδύνατα ὅσα ἐν αὐτῇ εὑρίσκονται ὁλόκληρον τὸ ποίημα μηδενίζεται.» Ἀλλ' ἂν ὁ ἀναγνώστης λάψει ὑπ' ὄψιν τὴν ἀνωτέρω ἐκτεθεῖσαν σύνοψιν τῶν γεγονότων, ἐξαχθεῖσαν ἀποκλειστικῶς ἐκ τῶν ἡρωϊκῶν ποιημάτων, ἤτοι ἐκ τῆς διηγήσεως τῆς Ἰλιάδος καὶ συμπληροθεῖσαν ἐκ τῶν ἐν τῇ Ὀδυσσείᾳ ἀναφερομένων, βλέπει ὅτι πολὺ πιθανὴ καὶ φυσικὴ ἐξιστόρησις δύναται ν' ἀποτελεσθῇ χωρὶς νὰ ἦναι ἀπαραίτητα καὶ τὰ ὑπερφυσικὰ στοιχεῖα. Τὰ συμβούλια καὶ αἱ πράξεις τῶν θεῶν ἀληθῶς εἶναι συνδεδεμένα μὲ τὰ συμβούλια καὶ τὰς πράξεις τῶν ἀνθρώπων, ἀλλὰ τὸ νῆμα τῶν κοινῶν καὶ πιθανῶν πράξεων εὐκολώτατα

χωρίζεται ἀπὸ τὰ μυθολογικὰ καὶ θαυμαστὰ μὲ τὰ ὁποῖα ἀποτελεῖται ἡ σύνθετος γραμμὴ τῆς ὁμηρικῆς διηγήσεως. Προκύπτει λοιπὸν ὅτι αἱ ἐνδείξεις κλίνουσι πρὸς τὸ μέρος τῶν παραδεχομένων ὅτι ὑπῆρξέ ποτε ἡ πόλις Τροία, καὶ ὅτι αὕτη πραγματικῶς ἐπολιορκήθη καὶ καταστράφη ὑπὸ τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατοῦ, δώδεκα περίπου ἑκατονταετηρίδας πρὸ τοῦ κοινοῦ ἔτους.

Μετὰ τοῦτο κύριον ζήτημα ἔρχεται ἡ θέσις τῆς πόλεως Τροίας. Ἐν τῇ Ἰλιάδι ἀπαντῶνται πολλαὶ ἐνδείξεις περὶ τῆς τοποθεσίας τῆς πόλεως, ὧν τινας καὶ προανεφέραμεν. Ἡ Τροία τοῦ Ὁμήρου ἀδύνατον νὰ ἀπεῖχε ὑπὲρ τὰ δύο ἢ τρία μίλια μακρὰν τῆς παραλίας τοῦ Ἑλλησπόντου, ἐκτεινομένης πρὸς βορρᾶν καὶ κατὰ μῆκος τῆς ὁποίας ὁ ἑλληνικὸς στρατὸς ἦτον ἐστρατοπεδευμένος, ὁ δὲ στόλος συρμένος εἰς τὴν ξηρὰν μετοξὺ δύο ἄκρων παρισταμένων ὑπὸ τοῦ Ὁμήρου (Ἰλ. Ξ. 34) ὡς μὴ πολὺ ἀπεχουσῶν ἀλλήλων· περικλειουσῶν θέσιν μικρὰν διὰ τὸν ἀριθμόν των καὶ οὐδὲ δώδεκα μίλια μακράν, ὡς λέγει ὁ Γίββων. Ὁ ποταμὸς Σκάμανδρος ἢ Ξάνθος, ρέων ἀπὸ τῆς Ἴδης εἰς τὸν Ἑλλήσποντον, διήρχετο πρὸς δυσμὰς τῆς πόλεως, διὰ τῆς πεδιάδος, τῆς κειμένης μεταξὺ αὐτῆς καὶ τῆς παραλίας. Ἄλλος ποταμὸς μικρός, ὁ Σιμόεις ἔρρεε πρὸς ἀνατολὰς τῆς πόλεως ἀλλ' οὐχὶ μακρὰν τοῦ Σκαμάνδρου, μετὰ τοῦ ὁποίου καὶ ἡνοῦτο. Δύο πηγαὶ (ἡ μία θερμὴ) ἀνέβρυον πλησίον τῆς πόλεως καὶ ὀνομάζονται ὑπὸ τοῦ Ὁμήρου αἱ πηγαί, ἀλλ' οὐχὶ εἰς τὴν ἔννοιαν τῶν κυρίως πηγῶν, τοῦ Σκαμάνδρου. Ἡ τοπογραφία τοῦ ποιήματος δὲν εἶναι παντοῦ εἰς ἁρμονίαν πρὸς ἑαυτὴν ἀλλ' ἐν συνόλῳ, ὡς παρατηρεῖ ὁ Κ. Γλάδστων, «ὁ ἀριθμὸς τῶν φυσικῶν περιγραφῶν τῶν χωρίων, καὶ ἡ σήμερον ὁμοιότης πολλῶν ἐξ αὐτῶν, χωριστὰ λαμβανομένων, μὲ ὅσα σήμερον γινώσκομεν, ἐπιβεβαιοῖ τὴν γενικὴν τῆς σκηνῆς αὐθεντίαν. (Κοσμ. Νεοτ. σελ. 473.) Ἔχομεν δὲ καὶ τὴν μαρτυρίαν τοῦ ἱστορικοῦ Ξάνθου, γεννηθέντος εἰς Λυδίαν τῆς Μικρασίας καὶ ἀκμάσαντος τὸ 460 π. Χ. ὅτι τὸ Τρωικὸν κράτος ὑπῆρξε καὶ μετὰ τὴν πτῶσιν τῆς Τροίας, διότι διηγεῖται τὴν ἱστορίαν τῆς καταστροφῆς του ὑπὸ φυλῆς Θρακικῆς. Τοῦτο ἐμμέσως πως μαρτυρεῖται καὶ ὑπὸ τοῦ Ὁμήρου παριστῶντος τὸν Ποσειδῶνα προλέγοντα ὅτι οἱ ἀπόγονοι τοῦ Αἰνείου, οἱ ἄρχοντες τῆς Δαρδανίας, θὰ βασιλεύσωσιν ἐπὶ τῶν Τρώων ἀφοῦ ἡ γενεὰ τοῦ Πριάμου χαθῇ. (Ἰλ. Υ. 306).

Ἀλλὰ δὲν ἔχομεν εἰδήσεις ἂν ἡ πρωτεύουσα ἢ ἄλλη τις πόλις τοῦ βασιλείου τούτου καθῆξε τὴν τοποθεσίαν τῆς ἀρχαίας Τροίας. Ἐντούτοις ἡ ἀκριβὴς τῆς Τροίας θέσις ὑποτίθεται ὡς προσδιωρισμένη κατὰ τὸν καιρὸν τοῦ Ξέρξου (477 π. Χ.) ὅστις, κατὰ τὸν Ἡρόδοτον, ἐπεσκέφθη τὴν ἀκρόπολιν τοῦ Πριάμου (καλουμένην ὑπὸ τοῦ ἱστορικοῦ καὶ τοῦ Ὁμήρου Πέργαμον) καὶ ἐθυσίασεν εἰς τὴν Ἀθηνᾶν τῶν Τρώων. Λέγεται ὅτι καὶ ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος ἐπεσκέφθη τὸ Ἴλιον καὶ ἐθυσίασεν εἰς τὴν Ἀθηνᾶν, ἐντὸς ναοῦ ὑπάρχοντος ἐκεῖ. Εἶναι λόγος προσέτι ὅτι ἐκεῖ τῷ ἐδείχθησαν ἀπομεινάρια ὅπλων χρησιμευσάντων εἰς τὸν μέγαν πόλεμον, καίτοι δὲν δυνάμεθα νὰ θεωρήσωμεν τοῦτο ὡς αὐθεντικόν, ἐπειδὴ ἐκτὸς ἄλλων τῷ ἐδείχθη καὶ ἡ λύρα τοῦ Πάριδος. Ἐν Τροίᾳ ὁ Ἀλέξανδρος περιῆλθε κύκλῳ σωροῦ τινος χώματος ὑποτιθεμένου ὡς τοῦ τάφου τοῦ Ἀχιλλέως, τοιοῦτος δὲ σωρὸς, πιθανὸν ὁ αὐτὸς, ὑπάρχει ἐκεῖ σήμερον. Οὕτως ὁ Βύρων λέγει :

Ἐπὶ τοῦ τάφου τοῦ Ἀχιλλέως ἐστάθην,
Καὶ ἤκουσα ν' ἀμφιβάλλουν περὶ τῆς Τροίας.
Μετὰ καιρὸν θὰ ἀμφιβάλλουν καὶ περὶ Ρώμης.

Πόλις τις ἀναμφιβόλως ἐπὶ ἢ πλησίον τῆς θέσεως τοῦ χωρίου τὸ ὁποῖον ὁ Ἀλέξανδρος ἐπεσκέφθη, ἐκτίσθη ἔπειτα ἐπὶ τοῦ Λυσιμάχου, τοῦ στρατηγοῦ καὶ ἑνὸς τῶν διαδόχων τοῦ Ἀλεξάνδρου, καὶ ὠνομάσθη Νέα Τροία. Κατῳκήθη δὲ, ὡς καὶ ὅλη ἡ χώρα πρὸ καιροῦ κατῳκεῖτο, ὑφ' Ἑλλήνων ἀποίκων. Ἡ πόλις ὅμως αὕτη καὶ οἱ κατοικοί της ἐθεωροῦντο ὑπὸ τῶν Ρωμαίων ὡς ἀντιπρόσωποι τοῦ γνησίου Τρωικοῦ Κράτους, καὶ ὅτε ἡ θέσις κατεστράφη ὑπὸ τοῦ Φιμβρίου ἐπιτρόπου τοῦ Κίννα, ἀνεκτίσθη διὰ δημοσίων τῆς Ρώμης ἐξόδων, οἱ δὲ κάτοικοι ἐκηρύχθησαν ἀσίδοται. Λέγεται ὑπὸ τοῦ Λουκανοῦ ὅτι μετὰ τὴν ἐν Φαρσάλοις νίκην ὁ Ἰούλιος Καῖσαρ ἐπεσκέφθη τὴν Τρῳάδα καὶ ἠρεύνησε νὰ εὕρῃ τὰ θεμέλια τῶν ἀρχαίων τειχῶν ἀλλὰ δὲν εὗρε τίποτε. «Καὶ αὐτὰ τὰ ἐρείπια,» λέγει ὁ ποιητὴς, «ἠφανίσθησαν.» Μανθάνομεν ἐντούτοις ἐκ τοῦ ἱστορικοῦ Σουετωνίου ὅτι ὁ Καῖσαρ, καὶ φαίνεται ἐξ ᾠδῆς τινος τοῦ Ὁρατίου ὅτι ὁ Αὔγουστος, εἶχον σχέδιον ὄχι μόνον νὰ κτίσωσι πόλιν ἐπὶ τῆς θέσεως τῆς ἀρχαίας Τροίας, ἀλλὰ καὶ νὰ ἀναδείξωσιν αὐτὴν πρωτεύουσαν τῆς αὐτοκρατορίας των. Τὸν αὐτὸν σκοπὸν συνέλαβεν ἀναμφιβόλως καὶ ὁ Κωνσταντῖνος καὶ κτίρια ἤρχισαν νὰ γίνωνται εἰς τὴν πεδιάδα τῆς Τροίας, ἀλλὰ χάριν τοῦ Βυζαντίου ἐγκατελείφθησαν. Στράβων ὁ γεωγράφος, ἀκολουθῶν τὸν Δημήτριον ἀπὸ Σκέψιν, πόλιν μικρὰν τῆς Τρῳάδος, διισχυρίσθη ὅτι ἡ θέσις ἡ γνωστὴ ὡς Νέα Τροία δὲν ἦτο ἡ τοποθεσία τῆς ἀρχαίας Τροίας ἀλλ' ἔπρεπεν αὕτη νὰ ζητηθῇ πολὺ μακρότερον τῆς θαλάσσης. Ὁ Γάλλος περιηγητὴς Σεβαλιέρος τὸ 1786 εὗρε παρὰ τὸ χωρίον Βουνάρβασι δύο πηγὰς, αἱ ὁποῖαι κατὰ τὴν γνώμην του, τόσον ἀκριβῶς ἐφαίνοντο ταυτιζόμεναι μὲ τὰς ὑπὸ τοῦ Ὁμήρου ἀναφερομένας πηγὰς τοῦ Σκαμάνδρου, ὥστε οὐδόλως ὤκνησε νὰ προσδιωρίσῃ τὴν θέσιν τῆς Τροίας ἐπὶ τῶν ὑψωμάτων τῶν καλουμένων Βαλὶ Δάγ, ἓν μίλιον μακρὰν τοῦ χωρίου καὶ ὀκτὼ ἕως ἐννέα μίλια μακρὰν τοῦ Ἑλλησπόντου. Ἔκτοτε ἡ θέσις αὕτη ἐδεικνύετο καὶ ἐπεσκέπτετο ὡς ἡ τοποθεσία τῆς ἀρχαίας Τροίας. Ὁ Κ. Γρότε ὅμως ἐν τῇ Ἑλληνικῇ του Ἱστορίᾳ, ἀφοῦ καλῶς ἐστάθμισε πάσας τὰς ἐνδείξεις, δίδει γνώμην ὅτι ἡ τοποθεσία τῆς ἀρχαίας Τροίας εἶναι ἡ αὐτὴ μὲ τὴν τῆς Νέας, ἥτις τόσον καιρὸν ἐθεωρεῖτο ὡς κτισθεῖσα ἐπὶ τῆς θέσεως ἢ μέρους τῆς Ὁμηρικῆς πόλεως.

Τὰ ἐρείπια τῆς Νέας Τροίας, ὄντα λείψανα πόλεως ἢ πόλεων, φερουσῶν τοῦτο τὸ ὄνομα ἐπὶ τῶν ἱστορικῶν χρόνων, φαίνονται ἐπὶ τοῦ ὑψώματος τοῦ καλουμένου Ἰσαρλὶκ ἀπέχοντος δύο ἀπὸ τῆς θαλάσσης μίλια. Ὁ Δ. Σλίμαν πείσας ἑαυτὸν, διά τε τῆς ἀναγνώσεως καὶ τῶν ἐπιτοπίων ἐρευνῶν του, ὅτι πρὸ πάντων εἰς ταύτην τὴν θέσιν ἦτο δυνατὸν νὰ ἀνακαλυφθῶσι τὰ ἐρείπια τῆς ἀρχαίας πόλεως, ἤρχισε τὰς ἀνασκαφὰς τὸ 1871» ὧν τὸ ἀποτέλεσμα ἀφίνομεν διὰ τὸ προσεχές.

ΩΡΑΙΟΤΗΣ

Ἐὰν ὁ ἀνὴρ ἢ ἡ γυνὴ ἐπιθυμῇ νὰ ἀποκτήσῃ πλήρη ἐφικτὴν ὡραιότητα χρεωστεῖ νὰ ἀγαπήσῃ ἐλπίδας καὶ σκοποὺς εὐγενεῖς· χρεωστεῖ νὰ πράττῃ πάντοτέ τι καὶ νὰ ζῇ διά τι τὸ ὁποῖον εἶναι ἄξιον τῆς ἀνθρωπότητος. Ταῦτα, ἐνῷ ἀναπτύσσουσι τῆς ψυχῆς τὰς δυνάμεις, δίδουσι καὶ εἰς τὸ σῶμα, ἐν ᾧ αὕτη κατοικεῖ, ἀνάπτυξιν καὶ συμμετρίαν θαυμάσιον.

— Πᾶν νέον ἔχει θέλγητρα, τὰ ὁποῖα ὁ νοῦς μας ἀδυνατεῖ ν' ἀποκρούσῃ. Τὰ πολυτιμώτατα ὄντα ὅταν διαμείνωσι καιρὸν ἀρκετὸν παρ' ἡμῖν, οὐδεμίαν πλέον ἐντύπωσιν μᾶς προξενοῦσιν ὡς καλὰ, ἀλλὰ μάλιστα ὡς παλαιὰ τὰ βαρυνόμεθα. Ὅταν ὅμως ἡ ἐπήρεια τῆς φανταστικῆς μας ταύτης διαθέσεως παρέλθῃ, θαυμάζομεν καὶ πάλιν τοὺς αὐτοὺς ἀνθρώπους καὶ τὰ αὐτὰ πράγματα δι' εὐτυχοῦς τινος ἐπιστροφῆς τῆς καλαισθησίας μας.

— Ἡ θελκτικὴ μορφὴ ἔτι μᾶλλον θαυμάζεται ὅταν ἡ ἀρετὴ δι' αὐτῆς λάμπῃ, διότι ὁμοιάζει μὲ τὸ στερέωμα πρὸς τὸ ὁποῖον συχνότερον στρέφουσιν οἱ ἄνθρωποι τὸ πρόσωπον ἐπειδὴ ἐκεῖ εἶναι ὁ οὐρανός.

— Ἡ ταπεινὴ παρθένος, ἡ φρόνιμος σύζυγος, ἡ καλὴ οἰκοδέσποινα, εἶναι πολὺ ὡραιότεραι καὶ σεβαστότεραι εἰς τὸν πρακτικὸν βίον ἢ αἱ φιλάρεσκοι, φιλοσόφισσαι, αἱ κενόδοξοι ἡρωίδες, αἱ τῶν χορῶν βασίλισσαι. Ἐκείνη ἥτις καθιστᾷ τὸν σύζυγον καὶ τὰ τέκνα της εὐτυχῆ, ἐκείνη ἥτις τὸν μὲν ἕνα ἀποσπᾷ ἐκ τῶν καταχρήσεων τὰ δὲ τέκνα ἐν τῇ ἀρετῇ ἀνατρέφει ἔχει πολὺ ὑψηλότερον χαρακτῆρα ἀπὸ τὰς εἰς μυθιστορήματα περιγραφομένας κυρίας, αἱ ὁποῖαι παντοιοτρόπως καταστρέφουσι τὰς οἰκογενείας των.

ΑΝΑΤΡΟΦΗ

Πᾶς ἄνθρωπος ἔχει διπλῆν ἀνατροφήν· τὴν μὲν λαμβάνει παρὰ τῶν ἄλλων τὴν δὲ, ἥτις εἶναι καὶ ἡ κυριωτέρα, δίδει αὐτὸς εἰς ἑαυτόν.

— «Ἂν χύσῃς πολὺ ὕδωρ διὰ μιᾶς εἰς ἀγγεῖον ἔχον στενὸν τὸ στόμειον ὀλίγον θέλει εἰσέλθει· ἂν χύσῃς βαθμιδὸν κατ' ὀλίγον, τὸ ἀγγεῖον πληροῦται.» Ταύτην τὴν παρομοίωσιν μεταχειριζόμενος ὁ Κουιντιλιανὸς ἀπεδείκνυε τὴν ἀφροσύνην τῶν ζητούντων νὰ διδάσκωσι πολλὰ διὰ μιᾶς εἰς τὰ παιδία.

Ο ΔΡΟΜΟΣ ΤΗΣ ΣΕΛΗΝΗΣ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΕΡΧΟΜΕΝΟΝ ΑΥΓΟΥΣΤΟΝ

—o—

Νέα σελήνη 31 Ἰουλίου.

Ἐπειδὴ οἱ πλανῆται Ἑρμῆς καὶ Ἄρης εὑρίσκονται ἤδη πρὸς ἀνατολὰς τοῦ ἡλίου ἡ σελήνη διέρχεται πλησίον αὐτῶν περὶ τῆς νουμηνίας της· ἤτοι τὴν 29' καὶ 30 Ἰουλίου. Τὴν 3ην

Αὐγούστου θὰ διέλθῃ πλησίον τοῦ Διός, ὅστις κατὰ τὸν μῆνα τοῦτον τόσον θέλει προχωρήσει πέραν τοῦ ἡλίου ὥστε πρὸς τὸ τέλος θὰ καταντήσῃ ἀφανής. Τὴν αὐτὴν ἑσπέραν ἡ σελήνη θὰ ἦναι ἐπίσης πλησίον τῆς Ἀφροδίτης, ἥτις θὰ ἦναι ὁ λαμπρότατος ἀστὴρ τοῦ οὐρανοῦ, φαινόμενος πρὸς τὸ δυτικὸν μέρος. Τὴν δὲ δεκάτην τρίτην θὰ διέλθῃ πλησίον τοῦ Κρόνου. Τέλος ἐπειδὴ ἡ ἑπομένη νέα σελήνη θὰ ἦναι τὴν 29 τοῦ Αὐγούστου καὶ οἱ πλανῆται Ἑρμῆς καὶ Ἄρης, ὡς εἴπομεν, ἀνατέλλουσιν ὀλίγον πρὸ τοῦ ἡλίου, τὴν 28 θὰ διέλθῃ πλησίον τοῦ Ἄρεως, τὴν δὲ 29 πλησίον τοῦ Ἑρμοῦ.

ΑΛΙΕΙΑ ΤΟΥ ΗΛΕΚΤΡΟΥ

Τὸ ἤλεκτρον κατὰ τὴν μυθολογίαν τῶν ἀρχαίων, ἦτο δάκρυα, τὰ ὁποῖα αἱ ἀδελφαὶ τοῦ Φαέθονος, τοῦ δυστυχοῦς τούτου ἡνιόχου τοῦ ἡλιακοῦ δίφρου, ἔχυνον ἐπὶ τῇ ἀπωλείᾳ τοῦ ἀδελφοῦ των. Ἐπὶ αἰῶνας δὲ ὅλους ἦτο μονοπώλειον τῶν Φοινίκων, οἵτινες διὰ νὰ ἔχωσι πάντοτε αὐτὸ διέσπειρον τρομεροὺς περὶ αὐτοῦ μύθους· ἦτο δὲ ἡ ἀξία του ἴση μὲ τὴν τοῦ χρυσοῦ. Εἶναι ἀξιοσημείωτον ὅτι ἐπ' αὐτοῦ πρώτου ὁ Θαλῆς παρετήρησε τὴν ἐλκτικὴν δύναμιν, τὴν ἐκ τῆς τρίψεως αὐτοῦ ἀναπτυσσομένην, ἥτις ἠλεκτρισμὸς ἐκλήθη, καὶ ἥτις τοσαύτας παρέχει σήμερον ἐκδουλεύσεις εἰς τὴν ἀνθρωπότητα. Πολλάκις ἀπαντῶνται τεμάχια ἠλέκτρου ἐμπεριέχοντα μυίας ἢ ἄλλα ἔντομα τὰ ὁποῖα πλέον δὲν ὑπάρχουσι. Λέγεται δὲ ὅτι λείψανα χιλίων εἴκοσι τεσσάρων εἰδῶν ἐντόμων εὑρέθησαν ἐντὸς ταύτης τῆς ἀπολιθώσεως.

Προέρχεται δὲ τὸ ἤλεκτρον ἀπὸ τὰ παράλια τῆς βορείου θαλάσσης. Ὕστερον ἀπὸ τρικυμίαν οἱ ἁλιεῖς συνάγουσι πολὺ ἤλεκτρον, τὸ ὁποῖον πλέει καὶ τὸ ὁποῖον πάντοτε εἶναι ἐγκεκλεισμένον εἰς εἶδός τι βώλων. Εἰς τοὺς ἀρχαίους χρόνους τὰ κύματα ἔρριπτον ἐπὶ τῆς ξηρᾶς τοὺς ἐμπεριέχοντας τὸ ἤλεκτρον βώλους, σήμερον ὅμως τὸ πολύτιμον ὀρυκτὸν τοῦτο συστηματικῶς ἁλιεύεται, καὶ μάλιστα κατὰ μεγάλας ποσότητας διὰ τῶν νέων μηχανῶν. Κυριωτέρα θέσις τῆς ἁλιείας του εἶναι ἡ εἰς τὰ παράλια τῆς ἀνατολικῆς Πρωσσίας Καινισβέργη, ὅπου ἐγένετο ἀρχὴ ὡς ἑξῆς.

Ἡμέραν τινὰ τοῦ 1862 αἱ ἀρχαὶ τῆς Καινισβέρχης ἔλαβον ἀναφορὰν δι' ἧς ἐπροτείνετο οὐ μόνον νὰ καθαρίσῃ ὁ ἀναφερόμενος δωραιὰν τὰ ὕδατα τοῦ Κούρισχερ Χὸφ, διὰ τὰ ὁποῖα μεγάλαι ποσότητες ἐξοδεύοντο χάριν τῆς ναυτηλίας, ἀλλὰ καὶ νὰ πληρώνῃ 25 τάλληρα δι' ἑκάστην ἐργάσιμον ἡμέραν, καὶ νὰ ἔχῃ ἀποκλειστικῶς τὸ δικαίωμα τῆς ἐξαγωγῆς τοῦ ἠλέκτρου. Ἡ πρότασις αὕτη ἐγένετο δεκτὴ, ὁ δὲ ἀναδεχθεὶς τὴν ἐξαγωγὴν ἐσύστησε κατάστημα εἰς Σβαρτσόρτην, ἥτις ταχέως ἐγένετο ἡ Καλλιφορνία τῆς ἀνατολικῆς Πρωσσίας.

Εἷς ἐκ τῶν τρόπων δι' ὧν ἐξάγεται τὸ ἤλεκτρον εἶναι εἶδός τι σαγηνεύματος. Συνίσταται δὲ ἡ πρὸς τοῦτο μηχανὴ ἐκ βαρέων σφηρηλάτων κάδων (κουβάδων) ἐχόντων μετ' αὐτοὺς ἄλλους ἐλαφρυτέρους καὶ πλήρης ὁπῶν ὡς κόσκινα. Οἱ κάδοι οὗτοι προχωροῦντες ἀργῶς καὶ εἰσερχόμενοι ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον βαθέως ἐργάζονται ἐντὸς χάνδακος, ὁ ὁποῖος ἀνοίγεται εἰς τὸ περιέχον τὸ ἤλεκτρον στρῶμα, καὶ ἐκκενώνουσι τὸ ἐμπεριεχόμενόν των ἐπάνω εἴδους ἐσχάρας. Τὸ ὑλικὸν τοῦτο πλύνεται δι' ἰσχυροῦ ρεύματος ὕδατος καὶ οὕτω τὸ ἤλεκτρον ἀποχωρίζεται ἀπὸ τὰς περιττὰς μετ' αὐτοῦ ὕλας· ἀκολούθως δὲ τίθεται ἐντὸς σάκκων καὶ μεταφέρεται εἰς Μεμέλην, ὅπου καθαρίζεται εἰς ἐντέλειαν εἰς τὸ ἐκεῖ διὰ τὴν ἐργασίαν ταύτην κατάστημα. Ἐργάζονται δὲ εἰς τὸ κατάστημα τοῦτο ἑκατοντάδες ὅλαι ἀνθρώπων, ἐνασχολουμένων νύκτα καὶ ἡμέραν μέχρι τῆς ἐποχῆς τοῦ παγετοῦ.

Πλὴν τοῦ ἀνωτέρω τρόπου, ὅστις δὲν ἐξαρκεῖ διὰ τὴν ἐξαγωγὴν μεγάλων τεμαχίων κατὰ τὰς γαληνιαίας ἡμέρας κατέρχονται εἰς τὸν βυθὸν κολυμβηταί, ἐφωδιασμένοι διὰ καταλλήλων ἐργαλείων καὶ, ἀποσπῶντες τὰ ἤλεκτρα ἀπὸ τοὺς λίθους, ῥίπτουσιν αὐτὰ ἐντὸς σάκκων ἐκ δικτύου, τοὺς ὁποίους ἄλλοι ἐργάται ἐντὸς ἀκατίων εὑρισκόμενοι ἀνασύρουσιν. Τὸ βάθος ὅπου ἀπαντᾶται τὸ ἤλεκτρον εἶναι ἀπὸ δέκα μέχρι τριάκοντα ποδῶν, ἡ κολυμβητικὴ ἐνδυμασία εἶναι ἐφευρέσεως νεωτάτης. Ἄνθρωπος ὅστις εἶδε αὐτὴν τὴν περιγράφει ὡς ἑξῆς. «Μετὰ θερμὸν μάλινον φόρεμα ὁ κολυμβητὴς ἐνδύεται ἀδιαπέραστόν τι μονοκόμματον ἔνδυμα, τὸ ὁποῖον ὡς καὶ ἡ περικεφαλαία, ἐπιτρέπει εἰς τὸν φοροῦντα νὰ λάβῃ ὅ,τι θέσιν θέλει, ἐπειδὴ οἱ ἐργάται οὗτοι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐργάζονται γονατισμένοι ἢ ἐξηπλωμένοι.

«Ἀντὶ τῆς βαρείας χαλκῆς περικεφαλαίας

τὴν ὁποίαν πρὶν μετεχειρίζοντο, καὶ ἥτις ὡμοίαζε μὲ τὰς ὑπὸ τῶν ἱπποτῶν τοῦ μεσαιῶνος φορουμένας, καλύπτουσα καὶ τὴν κεφαλὴν καὶ τὸν τράχηλον· ἤδη ὑπάρχει προσωπεῖον λίαν ἐλαφρὸν, ἔχον τὸ σχῆμα σκεπάσματος χύτρας, ἐφηρμοσμένον ἀμέσως ἐπὶ τοῦ ἀδιαβρέκτου ἐνδύματος, τὸ ὁποῖον ἐκάλυπτεν ὅλην τὴν κεφαλὴν ὡς γυναικεῖον σκούφωμα. Διὰ τῆς ἐνδυμασίας ταύτης ὁ κολυμβητὴς δύναται νὰ ἀνέλθῃ εἰς τὴν ἐπιφάνειαν ἄνευ τῆς βοηθείας ἄλλου, φθάνει νὰ γεμίσῃ τὸ περὶ τὴν κεφαλήν του μέρος μὲ πέντε ἢ ἓξ ἀναπνοῶν ἀέρα. Τὸ προσωπεῖον ἔχει ὀπὰς ὑελομένας διὰ τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ ὀπὴν διὰ τὸ στόμα· αἱ ὀπαὶ προφυλάττονται ὑπὸ ἰσχυρῶν χαλκῶν καὶ δύνανται νὰ κλείωνται. Ἕκαστος κολυμβητὴς φέρει ἐπὶ τῆς ῥάχεώς του μικρὸν σιδηροῦν κιβώτιον. Τὸ κιβώτιον τοῦτο εἶναι ἀποθήκη ἀτμοσφαιρικοῦ ἀέρος καὶ συγκοινωνεῖ διὰ σωλῆνος 40 ποδῶν μακροῦ μὲ ἀεραντλίαν. Ὁ εἰς αὐτὸ εἰσερχόμενος ἀὴρ κανονίζεται διὰ μηχανισμοῦ καὶ ἀφοῦ διέλθῃ ἀπὸ τὸ πρόσωπον τοῦ κολυμβητοῦ ὅσος ἀπαιτεῖται διὰ μίαν ἀναπνοὴν ἐξέρχεται ἀπὸ τὸ ἄλλο τοῦ κιβωτίου μέρος δι' ἀνοιγομένου θυριδίου.»

Αἱ ἐργασίαι τῆς ἁλιείας τοῦ ἠλέκτρου διαρκοῦσι τριάκοντα ἑβδομάδας ἡ δὲ ποσότης ἡ ἐξαγομένη ἀνέρχεται εἰς 75,000 λίτρας. Τὸ τῆς κατωτέρας ποιότητος ἤλεκτρον χρησιμεύει διὰ πίπας καὶ πρὸς κατασκευὴν εἴδους τινὸς βερνικίου, τὸ δὲ τῆς καλλιτέρας πρὸς κατασκευὴν κοσμημάτων διὰ τοὺς πολυτελεῖς.

Ο ΠΕΡΙΠΛΟΥΣ ΤΟΥ ΚΑΛΛΕΓΓΕΡ

Ἐνθυμοῦνται βεβαίως οἱ ἀναγνῶσταί μας τὰ ὀλίγα ὅσα περὶ τοῦ ἀγγλικοῦ βασιλικοῦ πλοίου Κάλλεγγερ ἐγράψαμεν, ὅτι δηλαδὴ ἐπρόκειτο νὰ ἐκτελέσῃ περίπλουν τῆς γῆς, ἐφωδιασμένον μὲ πάντα τὰ ἐργαλεῖα τῶν τελευταίων ἐφευρέσεων, δι' ἐπιστημονικὰς ἐργασίας καὶ ἀνακαλύψεις. Ἤδη τὸ πρῶτον μέρος τοῦ πλοῦ του μετὰ δεκάμηνον ἐργασίαν ἀφοῦ τετράκις διέσχισε τὸν Ἀτλαντικὸν ὠκεανὸν ἐπερατώθη καὶ ἤρξατο τὸ δεύτερον. Περὶ τοῦ πρώτου αἱ ἐφημερίδες τοῦ Ἀκρωτηρίου τῆς Καλῆς Ἐλπίδος δημοσιεύουσι τὰς ἑξῆς εἰδήσεις.

«Ἀναχωρῆσαν τὸ Κάλλεγγερ ἐκ Πορτσμούθης τὴν 21 Δεκεμβρίου 1872 διηυθύνθη κατὰ πρῶτον πρὸς τὴν Πορτογαλικὴν πρωτεύουσαν Λισαβώνην, ὅπου αὐτὸς ὁ βασιλεὺς ἐτίμησεν, ἐπισκεφθεὶς τὸ πλοῖον. Ἀπὸ Λισαβώνης ἔπλευσεν εἰς Γιβραρτάρην, ὁπόθεν καὶ ἤρξατο πράγματικῶς τῶν ἐργασιῶν του. Ἀφοῦ ἐπεσκέφθη τὴν Μαδέραν καὶ τὴν Τενερίφην τὸ πλοῖον τὴν 14 φευρουαρίου ἐστράφη πρὸς τὰ Ἀμερικανικὰ παράλια διαπλέον τὸ πρῶτον τὸν Ἀτλαντικὸν ὠκεανόν. Εἴκοσι καὶ δύο σημεῖα εἶχον ὡρισθῆ πρὸς ἔρευναν κατὰ τὸν πρῶτον τοῦτον διάπλουν. Εἰς ἕκαστον τῶν σημείων τούτων ἐξηκριβώθη τὸ βάθος τοῦ ὕδατος καὶ τοῦ πυθμένος ἡ φύσις· ἡ θερμοκρασία καὶ ἡ βαρύτης τοῦ ὕδατος παρετηρήθησαν κατὰ διάφορα βάθη καὶ διάφορα δείγματα ζώων, φυτῶν καὶ ὀρυκτῶν ἀνεσύρθησαν.

Ἀφοῦ τὰ ἐπὶ τῆς νήσου τοῦ Ἁγ. Θωμᾶ εὑρισκόμενα ζῶα ἐσπουδάσθησαν καὶ ἐγένοντο καὶ τινες ἄλλαι παρατηρήσεις, τὸ πλοῖον διηυθύνθη πρὸς τὰς νήσους Βερμούδας, πρὸς ἐξέτασιν τοῦ περιέργου γεωλογικοῦ σχηματισμοῦ τῶν νήσων ἐκείνων. Ὀλίγον βορειότερον τοῦ Ἁγ. Θωμᾶ αἱ βολιδοσκοπήσεις καὶ αἱ ἀνασύρσεις ἔφθασαν εἰς 3875 ὀργυιῶν βάθος, ἤτοι τὸ μέγιστον τῶν μέχρι τοῦδε ἐξετασθέντων. Ἡ πίεσις ἦτο τόσον μεγάλη ὥστε τὸ θερμόμετρον ἐθραύσθη, ὡς ἐκ τοῦ ὁποίου ἐστάθη ἀδύνατον νὰ ὁρισθῇ ἐκεῖ ἡ τοῦ ὕδατος θερμοκρασία. Ἐκ τῶν Βερμούδων τὸ Κάλλεγγερ διηυθύνθη εἰς Ἀλιφὰξ βολιδοσκοποῦν καὶ ἀνασύρον ἐκ τοῦ βυθοῦ καὶ καθ' ὅλον του τὸν πλοῦν ἐξετάζον μετὰ πολλῆς προσοχῆς τὰς διαφόρους θερμοκρασίας τοῦ μεγάλου ὠκεανίου ρεύματος τοῦ φέροντος τὸ ὄνομα Κόλπου Ρεῦμα.

«Κατὰ τὸν δεύτερον τοῦ ὠκεανοῦ διάπλουν, ἐκ τῶν Βερμούδων πρὸς τὴν Μαδέραν, ἐξητάσθησαν ἐπὶ ἄλλης ὁδοῦ αἱ κατὰ τὸν πρῶτον διάπλουν γενόμεναι παρατηρήσεις. Τὸ πλοῖον ἤγγιξεν εἰς τὰς Ἀσόρας, εἰς τὴν Μαδέραν εἰς τὰς νήσους τοῦ Πρασίνου Ἀκρωτηρίου καὶ ἀκολούθως ἐστράφη πάλιν ὅπως διασχίσῃ καὶ ἐκ τρίτου τὸν Ἀτλαντικὸν ὠκεανὸν σχεδὸν ὑπὸ τὸν ἰσημερινόν, μεταξὺ τῶν ἀκρωτηρίων Πάλμα καὶ Ἁγ. Ῥώκου.

«Ἐκ τῆς Βρασιλίας τὸ πλοῖον ἀνέλαβε τὸν τέταρτον διάπλουν τοῦ Ἀτλαντικοῦ, ἀλλ' ἐντὸς τοῦ νοτείου ἡμισφαιρίου πλέον, καὶ ἀφοῦ ἐπεσκέφθη τὰς νήσους Τριστὰν δ' Ἀ-

κούγχα, Ἀπρόσητον καὶ Ἀηδόνος, ἔφθασεν εἰς τὸ Σίμνος-Βέη, εἰς τὰ τῆς Νοτίου Ἀφρικῆς παράλια, ὅπου τὸ πλήρωμα θέλει ἀναπαυθῆ ἐπὶ ἕνα μῆνα τὸ δὲ πλοῖον ὑποστῆ μικράς τινας ἐπισκευάς.

Ἀφοῦ ἀναχωρήσει ἐκ τοῦ Ἀκρωτηρίου τῆς Καλῆς Ἐλπίδος τὸ Κάλλεγγερ θέλει ἐπισκεφθῆ τὰς νήσους Μαριώνην, Κροζέτην καὶ Καργουέλην, ὅπου θὰ περιμείνῃ τὴν ἔλευσιν τῶν ἀστρονόμων, οἵτινες μέλλουσι νὰ παρατηρήσωσι τὴν ἐπὶ τοῦ δίσκου τοῦ ἡλίου διάβασιν τῆς Ἀφροδίτης κατὰ τὸν ἐρχόμενον Δεκέμβριον 1874. Ἀκολούθως θέλει διευθυνθῆ πρὸς νότον καὶ πλησιάσει ὅσον τὸ δυνατὸν περισσότερον τὰ παγωμένα μέρη. Ἐπιστρέφον ἐκεῖθεν θέλει ἐρευνήσει τὴν Μελβούρνην, Σύδνιον, τὸν πορθμὸν τοῦ Τορρὲς, ἕως τὴν Βόρνεω, τὰς Φιλιππίνας νήσους καὶ ὅλον τὸ ἀνερεύνητον μέρος τῆς Νέας Γουϊνέας. Μετὰ ταῦτα θὰ διευθυνθῆ πρὸς τὴν Ἰαπωνίαν καὶ τὰς Ἀλεοντινὰς νήσους καὶ ἀφοῦ ἐπισκεφθῆ τὴν νῆσον Βανκοῦβερ θὰ ἐπιστρέψῃ διὰ τοῦ Καποχόρνου εἰς Ἀγγλίαν τὸ 1877.

ΠΕΡΙ ΚΑΤΑΠΑΥΣΕΩΣ ΔΙΨΗΣ ΕΙΣ ΘΕΡΜΟΥΣ ΤΟΠΟΥΣ

Ὁ ἄνθρωπος, λέγει ὁ δόκτωρ Βερθεράνθος, ὅστις ἐμπορεῖ νὰ ζῇ εἰς μεγάλα ψύχη, παρὰ τοὺς πόλους, ὡς ἐκ τῆς ἀδιακόπου καύσεως, ἧς ἑστία ἄσβεστος εἶναι τὰ πνευστικά μας ὄργανα, δύναται ἐπίσης νὰ παλαίῃ καὶ κατὰ τῆς ζέστης, ὑπὸ καυστικὸν ἥλιον, εἰς τὰ κλίματα τὰ τροπικά. Χρεωστεῖ δὲ τὴν τελευταίαν ταύτην του δύναμιν εἰς τὴν ἐξάτμισιν ἀρκετῆς ποσότητος ὕδατος, εἰσαγομένου εἰς τὸ σῶμα διὰ τῶν ποτῶν, ἢ τῶν ὑγρῶν τροφῶν, τὸ ὁποῖον ἀνερχόμενον κατὰ τοὺς φυσιολόγους εἰς 2 ὀκάδας περιπλέον, ἀφαιρεῖ καθ' ἑκάστην ἀπὸ τὸ σῶμα ἐξατμιζόμενον ὑπὲρ τὰς 1,500,000 μονάδας θερμότητος.

Διὰ νὰ διατηρῆται ἡ ἰσορροπία αὕτη ὁ διοργανισμὸς αἰσθάνεται αἰσθήματά τινα, ὧν κυριώτατον εἶναι ἡ δίψα. Ταύτην ζητοῦμεν νὰ καταπαύσωμεν ὅπως ἠμποροῦμεν, ὁ δὲ εὐκολώτατος τρόπος καὶ ὁ ἡδονικώτατος συνάμα εἶνσι ἡ χρῆσις ποτῶν ἀναψυκτικῶν. Τὸ ὕδωρ, τὸ ὁποῖον παντοῦ ἀπαντᾶται, φαίνεται τὸ φυσικώτατον πρὸς ἐπίτευξιν τοῦ ποθητοῦ ἀποτελέσματος.

Τὸ ψυχρὸν ὕδωρ, τὰ παγωτά, λαμβανόμενα μετὰ μέτρου, εἶναι βεβαίως ἰσχυρὰ κατευναστικὰ τῆς δίψης καὶ ἀβλαβῆ ἴσως. Πρέπει ὅμως νὰ εἰξεύρωμεν ὅτι τὰ ποτὰ ταῦτα πινόμενα ἄνευ προφυλάξεως καὶ ἀμέτρως συχνὰ ἐπέφερον σπουδαίαν βλάβην τῆς ὑγείας. Καταπινόμενον ταχέως, ὅταν ὁ στόμαχος ἦναι τὸ παγωτὸν κενὸς, φέρει αἰφνιδίους διακοπὰς τοῦ ἱδρῶτος καὶ κατὰ δεύτερον λόγον ἐπικινδύνους τροπὰς εἰς τὰ ἐντόσθια.

Ἐπειδὴ εἶναι σπάνιον, ὅταν τις πιέζηται ὑπὸ μεγάλης δίψης, νὰ δύναται νὰ μὴ πίνῃ πολὺ, σχεδὸν ἀφεύκτως θέλει πάθει ὅταν μεταχειρίζηται ψυχρὰ (χιονόνερον καὶ τὰ τοιαῦτα) σύγχυσιν τοῦ πεπτικοῦ σωλῆνος, ἀνορεξίαν, καὶ διατάραξιν ὅλου τοῦ διοργανισμοῦ· ὅλα ταῦτα αἴτια ἐπιφέροντα δαιρροίας, δυσεντερίας κτλ.

Ἀπὸ τὸ 1822 ἕως τὸ 1825 ἐγένετο συρμὸς εἰς τοὺς Παρισίους καὶ ἄλλας μεγαλουπόλεις τῆς Γαλλίας νὰ κατανσλίσκωνται πολλὰ π α γ ω τ ὰ καὶ σ ε ρ β έ τ ι α μὲ χ ι ό ν ι, καὶ παρετηρήθη ὅτι πολλοὶ ἀπὸ τοὺς λάτρας τοῦ συρμοῦ ἐκείνου μετέβησαν εἰς τὴν ἄλλην ζωήν. Τὸ δημόσιον ὑποπτεύθη δηλητηριάσεις. Τὰ ἐργοστάσια πάντα ὅπου κατεσκευάζετο ὁ πάγος ἠρευνήθησαν καὶ ἐπετηρήθησαν καὶ τέλος πάντες ἐπείσθησαν ὅτι ἡ μόνη αἰτία τῶν θανάτων ἦτο ἡ πολλὰ χαμηλὴ θερμοκρασία δι' ἧς ἐπαγώνοντο. Παρετήρησαν προσέτι ὅτι οἱ αἰφνίδιοι θάνατοι ἐφαίνοντο καὶ ἐπολυπλασιάζοντο καθόσον τὸ θερμόμετρον ὑψοῦτο.

Πολλοὶ ἐκ τῶν συναδέλφων μας, οἵτινες διέμειναν εἰς τὰς ἀποικίας ἔκσμαν βεβαίως μεθ' ἡμῶν τὴν παρατήρησιν, παράξενον κατὰ τὸ φαινόμενον, ἀλλ' ἀληθῆ κατὰ βάθος, ὡς διὰ πειραμάτων ἐπείσθημεν καὶ ἐν Ἀλγερίᾳ καὶ ἐν Μεξικῷ ὅτι ποτὸν χλιαρὸν κατευνάζει καὶ σ β ύ ν ε ι τὴν δίψαν μᾶλλον ἢ ποτὸν ψυχρόν. Ὁ πάγος μόνον πρὸς στιγμὴν δροσίζει καὶ μετὰ τοῦτο ἐρεθίζει, ἐξ οὗ γεννᾶται ἡ ἀκάθεκτος ἐπιθυμία νὰ ἐπαναλειφθῆ τὸ ποτόν. Οἱ πίνοντες ζύθον δὲν δύνανται νὰ σβέσωσι τὴν δίψαν των καὶ τέλος βουτοῦνται εἰς ἱδρῶτα.

Ἐλαφρὸν ἀφέψημα τείου ἢ καλλίτερον καφὲ χλιαροῦ, ἂν καὶ δὲν ἡδύνῃ ἀμέσως τὸ διψασμένον στόμα μετ' ὀλίγον ὅμως φέρει εἰς ὅλον τὸ σῶμα αἴσθημα δροσισμοῦ καὶ ἡδονῆς, τὴν ὁποίαν πρέπει τις νὰ δοκιμάσῃ διὰ νὰ γνωρίσῃ. Εἶναι καλὸν, ὅταν τις δύναται νὰ

κόπτῃ τὸ ποτὸν μέ τι πνευματῶδες. Ἐν κεφαλαίῳ συμβουλεύομεν τοὺς μεγάλην δίψαν δοκιμάζοντες νὰ μὴ ἀπορροφῶσι διὰ μιᾶς ὅσον δύνανται, ἀλλὰ νὰ πίνωσι ὅσον τὸ δυνατὸν μ ι κ ρ α ῖ ς γ ο υ λ ι α ῖ ς καὶ ἀργὰ, διὰ νὰ μὴ καταστρέφωσι τὴν ὑγείαν των. (Ἐφημ. ἰατρικὴ τῆς Ἀλγερίας.)

Η ΑΡΑΙΩΣΙΣ ΤΟΥ ΑΕΡΟΣ ΚΑΙ Η ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΣ ΖΩΗ.

Εἶναι πασίγνωστον ὅτι ὁ ἀτμοσφαιρικὸς ἀὴρ, ἐντὸς τοῦ ὁποίου ζῶμεν, εἶναι καὶ βαρὺς καὶ ἐλαστικὸς, ὡς ἐκ τοῦ ὁποίου εἰς μὲν τὰ χαμηλὰ μέρη γίνεται πυκνότερος εἰς δὲ τὰ ὑψηλὰ ἀραιοῦται. Ὅσοι ἀναβαίνουσιν εἰς ὄρη πολὺ ὑψηλὰ, ἢ ἀνέρχονται εἰς μεγάλα ὕψη διὰ τῶν ἀεροστάτων δοκιμάζουσιν ἀδιαθεσίαν ἡ ὁποία προέρχεται ἐκ τοῦ ὅτι ὁ ἀὴρ εἰς τὰ μέρη ἐκεῖνα εἶναι ἀραιὸς, πολὺ ἀραιότερος ἢ ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας. Ἡ ἀδιαθεσία αὕτη προέρχεται οὐχὶ ἐκ τοῦ ὅτι ὁ ἀὴρ ἐκεῖ εἶναι ἐλαφρὸς, ἀλλ' ἐκ τοῦ ὅτι εἰς τὸν εἰσπνεόμενον ἀέρα ἡ ποσότης τοῦ ὀξυγόνου εἶναι ἀνεπαρκὴς πρὸς διατήρησιν τῆς ζωῆς. Τοῦτο ἀπέδειξεν ὁ ἐν Παρισίοις ἐπιστήμων Κ. Βὲρτ, ὅστις ἐσχάτως ἔγραψε τὰ ἑπόμενα περὶ τῆς ἐπιρροῆς ἣν ἔχει ἡ ἀραίωσις ἢ ἡ πύκνωσις τοῦ ἀέρος ἐπὶ τῶν φαινομένων τῆς ζωῆς.

«Ἀπέδειξα ἤδη ὅτι αἱ μεταβολαὶ τῆς βαρομετρικῆς πιέσεως (ἐξαιρουμένων τῶν αἰφνιδιωτάτων καὶ ἰσχυροτάτων ἀραιώσεων) οὐδεμίαν ἔχουσιν ἐπὶ τῶν ζώων καὶ τῶν φυτῶν φυσικομηχανικὴν ἐπενέργειαν ἀλλ' ὅτι ἡ ἐπιρροὴ εἶναι ὅλως διόλου χημική. Εἰς ὀλιγοτέραν τῆς συνήθους πίεσιν, ἡ ἔντασις τοῦ ὀξυγόνου εἶναι πολὺ μικροτέρα τῆς ἀπαιτουμένης καὶ ἑπομένως αὔξων ὁ τῆς ἀσφυξίας κίνδυνος· εἰς πίεσιν μεγαλητέραν, ὀξυγόνον πολὺ, καὶ ἀπειλὴ αὔξουσα τῶν δεινῶν ἐκείνων τὰ ὁποῖα ὠνόμασα, παρωδόξως ἴσως, δηλητηριασμὸν δι' ὀξυγόνου. Πόρισμα τούτου ἐξήγετο ὅτι εἶναι δυνατὸν ν' ἀποφύγῃ τις πάντα κίνδυνον ὅταν μεταβάλλῃ τὴν ἐν τῷ ἀέρι περιεχομένην ποσότητα τοῦ ὀξυγόνου κατὰ λόγον ἀντίστροφον τῆς πιέσεως. Λοιπὸν καθόσον ἀφορᾷ τὴν ἀραίωσιν τοῦ ἀέρος, τ ὴ ν ἀ δ ι α θ ε σ ί α ν τ ῶ ν ὀ ρ έ ω ν καὶ τ ῶ ν ἀ ε ρ ο π ό ρ ω ν, ἔλεγον·

«Ἐὰν οἱ ἀεροπόροι, τοὺς ὁποίους εἰς τὴν κατακάθετον γραμμὴν ἀνάβασιν δὲν ἐμποδίζει ἡ περαιτέρω τοῦ ἀεροστάτου ὕψωσις, ἀλλὰ τὸ ἀδύνατον τοῦ ζῆν, θελήσωσι ν' ἀναβῶσιν ὑψηλότερον παρ' ὅσον ἕως τώρα ἀνέβησαν, θὰ δυνηθῶσιν ἅμα λάβωσι μεθ' ἑαυτῶν σφαῖραν πλήρη ὀξυγόνου, εἰς τὸ ὁποῖον νὰ καταφεύγωσιν ὅταν πάσχωσιν ἐκ τῆς ἀραιώσεως τοῦ ἀέρος.»

Σήμερον ἐκθέτω πειράματά τινα τὰ ὁποῖα ἐπιβεβαιοῦσι πληρέστατα τὴν πρόρρησίν μου ταύτην.

Τὴν 20 παρελθόντος Μαρτίου, εἰς τὰς 2 ὥρας καὶ 37 λεπτὰ εἰσῆλθον ἐντὸς τοῦ μεγάλου μου κώδωνος, ἤτοι τῆς μηχανῆς ἥτις ἀραιόνει τὸν ἀέρα. Ἡ θερμοκρασία ἐντὸς ἦτο 12 βαθμῶν ἡ δὲ πίεσις τοῦ ἀέρος 759 χιλιοστόμετρα. Διὰ τῆς ἐνεργείας τῶν ἀεραντλιῶν αἱ ὁποῖαι παρῆγον ἐντὸς τῆς μηχανῆς ρεῦμα ἀέρος βαθμιδὸν ἀραιουμένου, τὴν 3ην ὥραν 10 λ. ὁ ἀὴρ ἠραιώθη τοσοῦτον ὥστε ἐδείκνυε 450 χ. πίεσιν. Μεταξὺ τῆς πιέσεως ταύτης ἥτις ἀντιστοιχεῖ μὲ 4100 μέτρων ὕψος, καὶ τῆς 408 χ. ἀντιστοιχούσης πρὸς 5100 μέτρων ὕψος, διέμενον μέχρι τῆς 4ης ὥρ. 20 λ. ἀκολούθως ἤρχισα νὰ ἐπανέρχωμαι εἰς τὴν πρώτην πίεσιν, ἣν καὶ ἔφθασα 4. ὥρ. 55 λεπτά.

Ὅταν ἐντὸς τῆς μηχανῆς ἡ πίεσις ἔγεινε 450 χ. ἤρχισα νὰ αἰσθάνωμαι τὰ συμπτώματα τῆς ἀ δ ι α θ ε σ ί α ς τ ῶ ν ὀ ρ έ ω ν. Ηὔξανον ὅσον ὁ ἀὴρ ἠραιοῦτο. Ἦσαν δὲ ταῦτα αἴσθημα βάρους καὶ ἀδυναμίας, μὲ εἶδος ναυτιάσεως, κόπωσις τῆς ὁράσεως, ἀδιαφορία γενικὴ καὶ ὀκνηρία τοῦ νοῦ ἀνυπέρβλητος. Τὴν στιγμὴν καθ' ἣν εὑρέθην ὑπὸ πίεσιν ἀντιστοιχοῦσαν μὲ τὴν τοῦ λευκοῦ ὄρους τῶν Ἄλπεων ἠρίθμησα τοὺς κτύπους τοῦ σφυγμοῦ μου ἐπὶ ἓν τρίτον τοῦ λεπτοῦ καὶ θελήσας νὰ τριπλασιάσω τὸν εὑρεθέντα ἀριθμὸν οὐδόλως ἠδυνήθην. Μετ' ὀλίγον θελήσας νὰ σηκώσω τὸ δεξιὸν σκέλος μου ἠσθάνθην αὐτὸ τρέμον σπασμωδικῶς τὸ ὁποῖον μετεδόθη καὶ εἰς τὸ ἀριστερὸν καὶ διήρκησέ τινα λεπτά. Τὸ πρόσωπόν μου εἶχε τότε ὀλίγην πληθόραν ἡ δὲ θερμοκρασία τοῦ σώματός μου, ἣν μετὰ πολλῆς προσοχῆς ἠρεύνησα ὑπὸ τὴν γλῶσσάν μου, εἶχεν αὐξήσει 1 ἕως 2 δέκατα τοῦ βαθμοῦ. Ἡ δύναμις τῆς ἀναπνοῆς μου, μετρηθεῖσα διὰ τοῦ πνεομέτρου, εἶχε κατέλθη ἐκ 17 εἰς 12. Τέλος σημειῶ ὅτι εἰς πίεσιν ὀλιγωτέραν τῶν 450 χ. μοὶ ἦτο ὅλως ἀδύνατον νὰ συρίξω. Δὲν ἐνδιατρίβω

εἰς τὰ πράγματα ταῦτα. Τὸ σημεῖον τὸ μᾶλλον ἐνδιαφέρον τοῦ πειράματός μου εἶναι τοῦτο:

Εἶχον μετ' ἐμαυτοῦ μικρὰν σφαῖραν πλήρη ὀξυγόνου σχεδὸν καθαροῦ. Ὅταν ἡ πίεσις ἦτο 430 χ. ἡ ἀδιαθεσία μου ἦτο μεγάλη καὶ ὁ σφυγμός μου ἐξ 62 εἶχε φθάσει εἰς 84, τότε ἐρρόφησα ἅπαξ ὀξυγόνον καὶ ἀμέσως ὁ σφυγμός μου κατῆλθεν εἰς 71. Ἔγινεν ὅμως ἀμέσως ταχύτερος, καὶ μάλιστα καθόσον προσεπάθουν νὰ φυσῶ εἰς τὸ πνεόμετρον, καὶ ἀνῆλθεν ἕως 100 διὰ νὰ καταβῇ ἀκολούθως εἰς 90. Μία νέα εἰσπνοὴ ὀξυγόνου ἠλάττωσεν αὐτὸν ἀμέσως εἰς 70. Τὸ πείραμα ἐπανελήφθη δεκάκις κατὰ τὸ διάστημα τῆς ἐν μεγάλῃ ἀραιώσει διαμονῆς μου καὶ πάντοτε τὸ αὐτὸ ἐδείκνυεν ἀποτέλεσμα.

Πᾶσαν εἰσπνοὴν ὀξυγόνου ἠκολούθει θάμβος πολὺ δυσάρεστον. Ὅτε εἰσέπνευσα τρεῖς κατὰ συνέχειαν, ὀλίγον ἔλειψε νὰ πέσω ἐκ τοῦ καθίσματός μου, σκοτοδινίασις μὲ κατέλαβεν· ἀλλὰ τοῦτο δὲν διήρκεσεν ἐπὶ πολύ· ἐπηκολούθησε μικρὰ χρόνου περίοδος καθ' ἣν πᾶσα ἀδιαθεσία ἐξέλιπε· καθόσον ὅμως ἡ τοῦ σφυγμοῦ ταχύτης ηὔξανεν αὕτη ἐπανήρχετο πάλιν. Τὸ βίαιον ἀποτέλεσμα τὸ ὁποῖον προεξένει ἡ εἰσπνοὴ τοῦ ὀξυγόνου ἐξηγεῖται εὐκολώτατα. Τὸ ὀξυγόνον μου ὑπὸ τὴν πίεσιν 430 χ. εἶχεν ἔντασιν ὀξυγόνου ἐμπεριεχομένου εἰς 2,5 ἀτμοσφαίρας· μετέβαινον λοιπὸν βιαίως ἐξ 1(2 ἀτμοσφαίρας εἰς 2 1(2· τοιαύτη βιαία μεταβολὴ ἔπρεπε φυσικῶς νὰ ἐπιφέρῃ δυσάρεστόν τι ἀποτέλεσμα, πλὴν ἐβεβαιώθη ὅτι ἡ ἀδιαθεσία παρήρχετο, ὅτι ἡ τοῦ αἵματος κυκλοφορία ἐπανήρχετο εἰς τὸν ἀρχικὸν ρυθμόν της, ἐκ μιᾶς μόνον εἰσπνοῆς ὀξυγόνου.

Οἱ ΚΚ. Κρόσης Σπινέλλη καὶ Σίβελ, οἵτινες ἠθέλησαν νὰ προετοιμασθῶσιν ἐντὸς τοῦ κώδωνός μου διὰ τὴν λαμπράν των μετεώρησιν, τὴν ἐκτελεσθεῖσαν τὴν 22 Μαρτίου, ἐδοκίμασαν τὰ αὐτά. Ἠραίωσα τὸν ἐντὸς τοῦ κώδωνος ἀέρα μέχρι 300 χ. Ὁ Κ. Σίβελ, ἄνθρωπος πολὺ εὔρωστος, ἤρχισε νὰ πάσχῃ εἰς κάτω τῶν 400 χ. πίεσιν καὶ δὲν ὑπέστη σπουδαίας διαταράξεις· ὁ Κ. Κρόσης ὅμως, ὅστις ἦτο πολὺ ἀσθενέστερος, ταχέως ἤρχισε νὰ ὑποφέρῃ· εἰς 300 χ. πίεσιν τὰ χείλη του ἔγιναν μελανὰ καὶ τὸ δεξιόν του ὠτίον μαῦρον· ἦτο ἀσφυξία. Ἀλλὰ μία μόνη εἰσπνοὴ ὀξυγόνου ἀπεδίωκε πρὸς στιγμὴν τὰ φοβερὰ ταῦτα φαινόμενα· ὁ σφυγμὸς κατήρχετο, ἡ ἀναπνοὴ ἐγίνετο ἐλευθέρα· ἐπὶ μίαν στιγμὴν ὁ Κ. Κρόσης εἶχε τυφλωθῆ, ἀλλὰ τὸ ὀξυγόνον τῷ ἀπέδωκεν ἀμέσως τὴν ὅρασιν.

Ἀλλ' ὡς ἐγώ, οὕτω καὶ ἐκεῖνοι εἶδον ὅτι ἦτο ἀδύνατον νὰ εἰσπνέωσιν τακτικῶς καθαρὸν ὀξυγόνον. Ὅθεν ἔδωκα εἰς αὐτοὺς δύο μίγματα ἀέρος καὶ ὀξυγόνου νὰ λάβωσι μεθ' ἑαυτῶν εἰς τὴν ἀεροπορίαν των· τὸ ἓν ἦτο 45 τοῖς 100 καὶ τὸ ἄλλο 75 τοῖς 100 ὀξυγόνον· τὸ τελευταῖον ἥρμοζε διὰ μεγάλα ὕψη.

Ἀφίνω εἰς τοὺς δύο ἀτρομήτους ἀεροπόρους νὰ ἐκθέσωσι τὰ ἀποτελέσματα τῆς ὡραίας των ἀεροπορίας, λέγω μόνον ὅτι ἄνευ τοῦ ὀξυγόνου πιθανῶς δὲν θὰ ἀνέβαινον τόσον ὑψηλὰ ὅσον νὰ ἐπανεύρωσι τὴν πίεσιν τῶν 300 χ. οἷαν ἐδοκίμασαν καὶ ἐντὸς τοῦ κώδωνός μου, μὲ θερμοκρασίαν—22. Χωρὶς ὀξυγόνου ὁ Κ. Σίβελ δὲν ἠδύνατο νὰ σηκόνῃ τοὺς σάκκους τοῦ ἕρματος· μήτε ὁ Κ. Κρόσης νὰ βλέπῃ τὰς γραμμὰς εἰς τὸ φωτοσκόπιον τὰς ὁποίας ἀνεδέχθη νὰ σπουδάσῃ. Εἰσέπνεον δὲ τὸ μίγμα χωρὶς νὰ δοκιμάζωσι σκοτοδινιάσεις.

Ἠθέλησα νὰ δοκιμάσω ὁ ἴδιος μίγμα περιέχον πολὺ ὀξυγόνον. Κατὰ τὸ πρῶτον πείραμα μεταχειρισθεὶς 45 τοῖς 100 ὀξυγόνον ἠδυνήθην νὰ κατέλθω ἀβλαβῶς μέχρι 338 χ. εἰς τὸ βαρόμετρον, τὸ ὁποῖον ἀντιστοιχεῖ μὲ 5600 μέτρων ὕψος· ἤτοι τὸ ὕψος τοῦ ὄρους Χιμβοράγου. Εἰς τὸ δεύτερον πείραμα εἶχον μίγμα 63 τοῖς 100 καὶ ἔφθασα ἕως 250 χ. καὶ ἀκόμη θὰ προεχώρουν ἂν ἡ μηχανή μου ἠδύνατο.

Στρουθίον τι τὸ ὁποῖον εἶχον πλησίον μου ὀλίγον ἔλειψε νὰ ἀποθάνῃ· ἡ θερμοκρασία τοῦ σώματός του ἀπὸ 41, 9 κατῆλθε 36, 1. Ἡ πίεσις εἰς ἣν ἔφθασα ἄνευ διαταράξεως εἶναι ἡ αὐτὴ εἰς ἣν ὁ Κλαῖσερ καὶ ὁ Κόξβελ ἔπεσον λειποθυμισμένοι εἰς τὸ σκαφίδιόν των· ἀντιστοιχεῖ μὲ τὴν ὑψηλοτάτην κορυφὴν ἐπὶ τῆς γῆς, τὴν Γαουρ'χνικαν, κορυφὴ ἥτις οὕτω θεωρητικῶς εἶναι προσιτή. Φρονῶ ὅτι εἶναι δυνατὸν νὰ φθάσῃ τις μέχρι 150 χ. ὥστε ὁ Κ. Κλαῖσερ, εἶχε δίκαιον λέγων:

«Οὐδόλως ἀμφιβάλλω ὅτι ἄλλοι θὰ ποιήσωσι παρατηρήσεις εἰς ὕψη ὅπου δὲν ἠδυνήθην νὰ φθάσω χωρὶς νὰ λειποθυμήσω. Ἐγὼ δὲν θὰ ἀναλάβω νὰ διαγράψω τὰ ὅρια τῆς ἀνθρωπίνου ἐνεργητικότητος.»